

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23960
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	98
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 98

POWERFULNE
TO
PRESERVER

powerfulness n बलवत्त्वम् (Kap) .

powerless adj निर्बल Hit — शक्तिहीन Hit, दुःशक्त,

दुःशक्ति Pan 5.4.121, Sch — निष्प्रभाव — विवश f(आ)

Mn, etc — निवसह f(आ) Kāv, Rājat, Kathās — ~~निवस~~ निर्वीर्य,

अवीर्यवत् f(आ) MaitrS — अनीजस्, अनीजस्क Jātakar

— अनीशः — निष्पराक्रम Bhatt — आभूक — उत्क्रान्तमैद्य

SB¹r 7.5.2.37—रुहत RV 10.28.9—निमिष TS निष्ठस्थान

Desin निश्चेष्ट MBh, Kāv, Susr, etc — यष्टिप्राण MBh .

made powerless खिलीकृत Das 7, MarkP not having

rendered p. आखिलीकृत ind p Sis 2.34 .

to make powerless खिली कृ Sis 2.34, Rajat .

powerlessness n निर्वीर्यता

Āpast, BhP — अनीशलम्

+++ अनीशा

Up .

practicability n साध्यता Kav, KapS, Bhashap —

शक्यता, शक्यलम्

Sarvad — ^{११}साक्यम् Kav, Kathās,

etc — प्रसक्ति f Rajat .

practicable adj साध्य Mn, MBh, etc, समासाद्य

L, प्रसाध्य W — शक्य f(आ) MBh, Kav, etc, सुशक

f(आ) RV — सुगम f(आ) MW — कार्य AV 3.24.5, TS,

Mn, etc; कृतम W — कल्पनीयं Sch on SBr 2.4.3.3,

कल्प f(आ) SBr 2.4.3.3 — विषह्य (also with कर्तुम्)

MBh — संचरण f(ई) RV, SBr, संचरेण्य RV .

very practicable शक्यतम (within in a pass sense)

Hit 3.115 (v.1.) .

to be practicable शक् pass शक्यते (ep. also

शक्यति

) (with an inf in pass sense) Mn, MBh, etc,

क्रम

cl 1 Ā (Pan 1.3.38) Sarvad , प्रसक्तिम्

प्रश

practicableness n साध्यता MW .

practical and व्यावहारिक (ई) in, MRh, etc,

दृष्टार्थ Sank .

a book treating of practical life and political gov-

ernment अर्थशास्त्रम् MRh, etc, अर्थशास्त्रम् And knowledge

of p. life अर्थविद्या with 7.13.9 the p. form of the

Yoga philosophy (union with the deity by the performance of

of the duties of every day life, active devotion क्रियामयः

Yogas 2.1, BhP 4.13.3 .

practically व्यवहारतः ind MW .

practicalness n व्यावहारिकत्वम् .

pratyakṣa n I प्रयोगः śālv, युक्ति — Kathā,

śūsr, योग्या — śālv, śūsr — व्यवहारः — śālv, śūsr, etc,

व्यवहृति — śālv, śālv, व्यवहृत (śālv)

śālv — संहारः — अभ्यसनम्, etc, समभ्यासः — śālv

— चरित्रम् (śālv 3.2.18) — 2.2, 2.7, etc (śālv)

आ śālv 4.7.5), चरित्रम् — 1.90.2, śālv, śālv, VarBr

etc (śālv śālv 9.1), आचारः (śālv śālv 1.1)

etc) śālv, śālv, etc, समाचारः — śālv, śālv, etc, उपचारः — निषेवणम्

śālv, śālv, śālv, etc, निषेवा — BhP — रीति — śālv, Kathā,

Varva — समग्रः (ifc fआ) 1.1, 2, 3 — शैली 1.1, 2, 3

Pathas, शीकितम् 1.1, 2, 3, शीकितम् (शीकितः 1.1, 2, 3)

ifc fआ) 1.1, 2, 3, etc — प्रवृत्ति 1.1, 2, 3, etc, वृत्ति 1.1, 2, 3, etc

1.1, 2, 3, etc, वृत्तिक, वृत्तिन (ifc) 1.1, 2, 3, etc, वृत्तम्

(ifc fआ), वृत्तानि n pl SBr, etc — (esp. that pre-

scribed by the vedas) कल्पः 1.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

128.6-11, 1.1, 2, 3, कल्पना Car — (esp. therapeutics one

of the six sections of n. 1.) चिकित्सा 1.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

6. 1.26, 1.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, चिकित्सम् 1.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

1460, 4.318, Susr, etc .

II अनुग्रहण 1st — द्यूना Pan 3.3.10, art: 1,

द्यूना (?) — धर्मः (धर्मम् अर्थवर्दि) ,

धर्मन n m, m, s — परिश्रिया — परिचयः Tav

— पाठ्यम् — प्रणयनम् m, Tav — यात्रा —

शापनम्, शापना m .

ac cording to practice यथाप्रयोगम् ind 1st, 2nd, 3rd,

Con , कृततः ind 1st according to usual p. यथाकृतम्

ind 1st acquainted with p. व्यवहारम् m for astonishing

p. चित्रवृत्ति I a bad p. दुःसंस्कारः Rajat, कुधर्मः

ceasing from any p. निवृत्तवृत्ति I com on p. लोकाचारः

Rajet, व्यवहारिका L, वृत्ति I Rajet, वृत्तिः, वृत्तिन

(isc) : b, kār, etc, लोकाः n pl Grā, r, n, etc ~~xxxx~~

conforming to p. वृत्तानुसारिन an conforming to p. s-

cribed c. वृत्तानुसारः W consisting chiefly in p. (not

in theory) प्रयोगप्रधान alay constant p. अभ्यासता

अभियोगः (with loc or inf) , (of a science, etc)

अनुशीलनम् continued p. निश्चमः aligent p.

निरन्तराभ्यासः Prob equal in p. समाचार estab-

lished p. कृतानुसारः evil p. असदाचारः, असद्व्यवहारः

, असद्वर्त्मः sh 13.2215 excessive p. अतिचरणम् first

p. पूर्वसेना (sh) Baudh following establied p.

आचारिण in L following the p. of वृत्तिमत in (ifc)

sh following this p. तथाविधान in Hit 3.9. $\frac{0}{1}$,

तथागत in 4.246 good p. साधुवृत्ति having

the p. of शीलवत् in (ifc) VerBr military p.

अभ्यासः L word p. साधुवृत्ति if not conformable

to p. अन्वार्थित m'n one who is lea ned (the art of

medicine) by p. (not by study) सिद्धसाधित n (ar one

who has not seen p. अदृष्टमन m'n peculiar p. of the

rules कुलधर्मः popular p. जनव्यवहारः n. in व्यासामः

(ifc) ध, II, Susr p. of व्यवहारः (loc or comp) Inscr.

Kav, Kathas, सेवनम् (sen or comp) n, 2, etc, सेवा

(comp) Kir, n, 2, etc the p. of a Jain's saint आर्हन्त्यम्

(ana ब्राह्मणादि Pan 5.1.12) the p. of an arbat आर्हन्त्यम्

(ana ब्राह्मणादि Pan 5.1.12) the p. of any religious

व्रतचर्या SBr, Mn, MBh, etc p. of arms असिचर्या

h 1.5239 the p. of austerities तपश्चरणम् Bh, 1,

arvad, तपश्चर्या h 7.1233, Hariv 14907 p. चर्या p.

of duty धर्मनिसारः p. of good men सदाचारः n, Vān,

Har, etc p. of learning विद्याभ्यासः ank p. of medicine

तपश्चर्या Susr, etc the p. of penance तपःसमाधि n

the p. of पिशितचर्या Bh the p. of religion

धर्मसंश्रयः clear the p. of religious abstraction योगसूत्र

the, Vorst p the p. of religious austerities सुवृत्ति

f the p. of service सेवाव्यवहारः the p. of the

learned शिष्टप्रयोगः am, शिष्टाचारः Vas p. of the vir-

tuous शिष्टाचारः as p. of the world लोकाचारः Pancat

p. of ~~the~~ virtue धर्मप्रवृत्ति f Rajat p. of words तावयोपचारः

p. peculiar to a tribe कुलधर्मः AsvGr, In, n, etc

with bow and arrow शराभ्यासः L proper n. समुदाचारः

h, etc pure in p. शुद्धकर्मिण salum regular n. संशीलनम्

various religious p. अनुष्ठानम् repeated p. शीलनम्

Bh resulting from p. आभ्यासिक an L right n. समुदाचारः

13h, E, etc similar in p. समाचार mfn ~~13h~~ simultaneous p.

सहप्रयोगः Kātyār, 'ch skilful in p. प्रयोगज्ञा mfn ~~13h~~

प्रयोगनिपुण mfn Bhartr universal p. विश्ववृत्ति — L vir-

trous p. शौभनाचरितम् mfn want of p. अनभ्यासः ~~xxx~~ who

has seen the p. of ~~xxx~~ others दुष्टकर्म mfn ~~13h~~ ~~13h~~ .

addicted to cruel practices दूरचरित mfn ~~13h~~ ~~13h~~

addicted to ther. of the 10 / kinds of mental non-restraint

दशधर्मगत mfn Hariv 744 & 1151 following evil p.

भसद्वृत्ति mfn ~~13h~~ having the p. with anyone समानत्रतचारिन्

nfn(gen) Vishn knowing established p. वृत्तश्च nfn

one whose family and p. are low वृथाकुलसमाचारः nfn h one

one whose family and p. are low वृथाकुलसमाचारः nfn h one

whose family p. are low वृथाकुलसमाचारः nfn h one whose

family p. are low वृथाकुलसमाचारः nfn h the p. of the ai-

shnavas वैष्णवाचारः.

to be put into practice ये nfn sis 5.50 to make

a p. of स्था cl 1 तिष्ठति, तिष्ठते AV. h, h, etc to put

in p. कृ c 2 ā, cl 1 ā, cl 2 ā, cl 3 ā h, h, etc.

practise vb I प्रयुज् प्रयुक्ते (rarely प्रयुनक्ति)

tr, etc caus प्रयोजित n 3.112 — आचर् आचरति

und p, n, h, etc, समाचर् समाचरति (e. also समाचरते)

n, h, etc, समुपाचर् समुपाचरति — अभ्याचर् 12.

9719, चर् cl 1 चरति rarely चरते n, h, etc, संचर्

संचरति (rarely संचरते) 3h, विचर् विचरति

3h, h, etc — अनुष्ठा, आस्था आतिष्ठति, आतिष्ठते

h, h, h, riv, 3h, Kathas, etc, समुपास्था समुपातिष्ठति,

समुपातिष्ठते 3h — साध caus साधयति GrEnd, n, h,

(rarely A)
etc — अभ्यस्य (~~rarely~~) अभ्यस्यति (acc) / ^{MDh}, etc ,

समभ्यस्य समभ्यस्यति ^{subh} — शिक्ष cl 1 शिक्षते (rarely

RV, etc — शीलु cl 1 शीलुति ^{hātur 1.14}, परिशील

परिशीलयति ^{kāv} — समाश्रि समाश्रयति, समाश्रयते ^{MDh},

^{kāv}, etc, अपाश्रि अपाश्रयति, अपाश्रयते — निषेव ^{निषेवते} ।

(acc) ^{n, h, etc} — समासेव समासेवते ^{n, subh}, अनुसेव,

सेव cl 1 सेवते (rarely सेवति) ^{RV}, etc, आसेव

(rarely) आसेवते, (rarely आसेवति)

^{h, hār, eśh, kum, etc},

उपसेव उपसेवते ^{h, hār, etc} — धृ cl 1 धरति,

धारयते

(Bhatup 22.3) rare can only धृ caus धारयति,

धारयते

MBh, etc — भाज cl 1 ā rarely n, 1,

usr — अनुगम cl 1 अनुगच्छति — प्रतिपद प्रतिपद्यते

Nir, MBh, Kāv, etc .

II (kindness etc) अवदिश 10.132.6 —

उपजीव उपजीवति MBh, BhP, 'Sis, etc — जुष cl 6 जुषते

(also cl 3 irr जुजोषति, rarely cl 1 जोषति — MBh

2.2.7, 8.7.2, Bhatt 10.112 — परिचि Kāv, Dājet, Pañc —

परिषेव परिषेवते

Kāv, Pur, Pañc — परिस्पृश

परिस्पृशति

Paris' — भू caus भावयति rarely भावयते

(acc) — विगाह विगाहते (ev. also विगाहति)

— सम्प्राप्त सम्प्राप्ते

to practise chastity वस with वेदार्थस्य iter to

p. continually संसेव संसेवते in, h, etc to p. excee-

dingly शीलु caus (cl 10) शीलुयति (past, h, h, etc)

to p. excessively अतिशीलु or अतिशीलुयति, अतिसेव

to p. inactivity साधर caus साधयति (with नैष्कर्म्यम्)

(नैष्कर्म्यम्) to p. in common सम्प्राप्त सम्प्राप्ते

Grihyas, R to p. imitation of अनुशीलय ca अनुशीलयति

Shr to p. obedience स्था cl 1 तिष्ठति, तिष्ठते (with शंसने)

to p. one's self in शिक्ष cl 1 शिक्षते (rarely 2)

(loc) Athas to p. repeatedly शील caus (cl 10)

शीलयति past, h, Kav, etc to p. singly समुपास

समुपास्ते Grihyas, R to p. the use of weapons अस्त्राणि कु

h 3.11024 to p. virtue स्था cl 1 तिष्ठते, तिष्ठति

(with धर्मम् आश्रितम्) ..

to be practised शिक्ष pass शिक्ष्यते ed, Athas.

to cause to practise अभ्यास caus on on his 9.

7 to cause any one to p. पर caus चारयति (acc)

Mn 11.177 & 192 .

to cause to be practised सभास्था caus सभास्थापयति

R .

practise adj आचरित Th 1.725, etc, समाचरित

समाचीर्ण चरित (in comp), चीर्ण पुं 3.

1.1, 15.91, Divyav, 5.6.3, (as tharma) आचीर्ण

Th 1.6454, 14.1473, प्रचरित in 10.100 — अनुष्ठित —

निषेवित

व्यवहृत — अभ्यस्त Tricch, etc — कृताभास —

समासेवित

u, Hav, etc — निषेवित w — क्षुण्ण sur — शीकित,

परिशीकित Hav — अनुयात — शिक्षित Nauch, Hav, etc

— प्रयुक्त r, Haus, etc — प्रतिपादित — धृत IV,

etc — (as ansterities) तप्त Th 5.716, 1.57.8

— जुष्ट

(MW 9.42.2, AV, Śān 6.1.209 f) —

वसूकृत

Buddh .

frequently practised रसित duly p. स्वनुष्ठित, Shr long p. चिरकृत Das 7.322 much p. स्वभ्यस्तNatakam often p. गुणित Balar 8.2 one who has p. ~~वसू~~authorities तप्त or, Chin one who has p. the se ofpersons कृतप्रहरण h 5.573 p. as a corroding act (e)funerary work, funeral rites, etc) अपकृत p. by the learned शिष्टार्चन MW well p. सुभर f(आ) Mahāvī ,

~~स्मदिष्ट~~ स्मदिष्ट RV.

to be precluded प्रयोज्य n., etc, योक्तव्य

भार (योक्तव्यभ impers), संभाचरणीय 'as', परितव्य

an 11.54, an 1.7253, Kathas 72.101, -पतेव्य 1, चर्य

(Pan 3.1.100) an 3.1, ~~चर्य~~ आस्थेय, कार्य 3.1.5,

, n, etc, विधेय, Kāv, etc, वर्तितव्य, व्यवहार्य

अभ्यसनीय Kathas, अभ्यसितव्य an on -aya,

निषेवितव्य, 'at, ar, सेव्य, etc, सेवितव्य

an, In, etc, सैसेव्य, सेवनीय, -bary,

आश्रयणीय arved, वामनीय , (usponity) तप्तव्य

1. b .

not to be practised अव्यवहार्य HandUp, BarotUp ,

असेव्य difficult to प. दुराचर h 10.656 ,

दुराश्रय TejobUp 2 .

practising आश्रित ind p .

practiser n निषेवितृ m MSh, R .

practising adj I -चारिन् ifc h 14,752, etc,

पर ifc (पचादि , सभाचर , प्रतिचारिन् —

आपाहकारिन् ifc — अभ्यासिन् (ifc) Sant,

~~अ~~ अभ्यासिक I — निषेविन् h, Kariv, etc, सेविन् (only

ifc) , etc, अनुसेविन् — निषेव — सेवक

lav, lavas — शीतिन् (ifc) , riv, etc — वर्तिन्

(ifc) , etc — आश्रित, समाश्रित SanhGr, 2.

II अभिरत — युञ्ज्क etc — वाहिन् etc — स्थ

f(आ) ifc , अवस्थित (with loc (etc 2.1228, n, etc

) or in comp (Bhag 4.23, hit)) .

practising anything for a month मासचारिक MBh p.

practising तप्ततपस , तपोनिष्ठ n 2.124, V in 1.

221 p. devotion ध्यानयुञ्ज्क p. duties कर्मनिष्ठायिनः

p. very occupation सर्वकर्मणि etc, hatt p. mischief

नृशसवृत्त p. that तद्धर्मन् 3.1.12 p. 10

ambh. m. अभिहोत्रिन् / Pr, etc p. the Vira-athana वीरस्थायि

MBh p. truth सत्यवृत्त W.

practising a आचरणम् 11, 12, चर्यो 14,

Avybh 3.1, in 1.11, 12, etc, चरणम् (generally 11)

Avybh 3.1.12, 11, समाचरणम्, चरः 5.1410 — (MBh)

et of समासेवनम्, अभिसेवनम् Susr — शीतम् (often

11) — वृत्ति — (11), वृत्तिक, वृत्तिन्

(iic) MBh, Kav, etc — आवर्तनम् L — आश्रयः —

अनुग्रहण — अवस्थिति .

not practicing प्रसिवा in 2.16 the act of p. one's

duties कर्मनुष्ठानम् p. asceticism संन्यासग्राहणम् anear

the p. one's own duty सर्वधर्मविरणम् .

the being: Tradition प्रधानता , (in Sāṃkhya) प्रथानत्वम्

Sāṃkhyak, Sch .

a man praisable for his actions क्रियापात्रम्.

stū cl स्तूति, स्तवीति, स्तुते,
स्तुवीति, etc, उपस्तु उपस्तूति

15.7, TBr 3, SBr, स्तु caus स्तावयति, परिसंस्तु

(only on 3rd, p परिस्संस्तूयमान) परिष्टु परिष्टीति

अभिष्टु अभिष्टीति, etc, अभिष्टुवते 12.7715 -

अनुष्टु - स्तोमय caus स्तोमयति thatup 35.

69 - श्लाघ cl 1 (thatup 4.41) - श्लाघते (also

श्लाघति) , etc, श्लाघ caus श्लाघयति

प्रशंस प्रशंसति, प्रशंसते, etc, ईस्य

cl 1 शंसति RV, etc. 1ar2ar, अभिशंसि 2.11.16 3.2,

प्रतिशंसि प्रतिशंसति 1ar, आशंसि आशंसति,

आशंसते RV, उच्यंसि — संकीर्त संकीर्तयति

RV, etc. परिकीर्त परिकीर्तयति RV, n, etc. c —

उलूत उलूतयति, कीर्त cl 10 कीर्तयति (rarely)

कीर्तयते) — ईड् caus इडयति RV, ईड् cl 2 ईड्

RV, AV, VS, R, Bhp, etc — प्रेड् प्रेड् , प्रतीड्

only 1 pl प्रतीकते RV 7.75.7, प्रसमीड् (only in

प्रसमीडितुम्) RV — संवर्ण संवर्णयति RV, 1ar2ar, 1iv2ar

—अनुवर्ण, वर्ण cl 10 (hālan 35.83) वर्णयति

—सभाज cl 1 सभाजयति (pres) सभाजयते

—आपन् I P, पन् caus पनयति, पनयते

पण cl 1 पणते (pres also पणति) with 3.

1/2, पणस्य caus पणस्यति । —महु मन्, साद्यु मन्—

नु cl 3, 5 (hāt 20.26 , 20.100) नूति, नुवति (pres also

नवते, नवति (RV, etc) (RV, etc)

II अनुप्रथ अनुप्रयते (con on) TS 8.30

—अनुभद् RV, etc —अभिगृ अभिगृणाति —आभिनन्द

— अर्कय on अर्कयति L — अर्च cl 1 अर्चति

, , , अभ्यर्च , , , — आगृ —

आर cl 4, 8.16.6 + 10.48.3, आरु आरुति,

आरुति L — उदावह उदावहति — उद्वू उद्वुवते

1.7.10.6, 1.2, 1.4 § sec 107, p 424) — उपवच A

— कथ cl 1 कथते 4.1272, 16, L — कव

cl 1 कथते T — कृ cl 3 , Intens , —

रव्या cars रव्यापयति — गूर्ध cl 10 गूर्धयति (aich 1.14)

8.19.1 — गृ cl 9 गृणाति, गृणीते 11.19.11,

hatti .77 — जृ cl 1 जृते (Maish 3.14) vt —

परिवन्द परिवन्दति vt — प्रगृ प्रगृणाति vt — प्रगे

प्रगायति (vt. also प्रगायते) — प्रतिपूज प्रतिपूजयति

n, h, etc — प्रब्रू प्रब्रूयति, प्रब्रूते vt — प्रभू

प्रभृते vt — प्रवच प्रवक्ति vt, etc — प्रार्च

प्रार्चति vt, etc — रस् cl 1 (bhāṣya 17.63)

रसति (rarely रसते) Maish 3.14 — रिभ रिभ

cl 1 रेभति (accord to bhāṣya 1 .22 रेभते) vt —

वद् cl 1 वदति vt — वन्द cl 1 (bhāṣya 2.10)

च 4 दिव ८ 4 दीव्यति, दीव्यते (cl 1) (Thātup 2.12) मन्दते

(Ved also मन्दति) Thātup — मन्दय — मन्दयते

Thāich 3.14 — रिह रिहति Thāich 3.14 — रु cl 2 (Thātup

20.24) शीति Thāich 3.14 — शठ cl 10 शाळ्यते Thāup

33.18 — शठ cl 10 शाळ्यते Thātup 33.18, Vop — शठ्म

cl 1 शठ्मते Thātup 10.10 — शाड cl 1 शाडते Thātup

8.37 — शाळ cl 1, 10 शाळते, शाळ्यते Thātup 8.37,

33.18 (Vop) .

to begin to praise अभिप्रगी

to n. after अनुष्टुभः

dir to n. after another अनुशंस 13, etc to n. all at

once संस्तु संस्तौति isvr to n. cloud प्रस्तु

प्रस्तौति (in N also प्रस्तवते) n, etc to n.

anything to another अयं cl 1 अयति (dat) NV to

p. before (anything else) प्रस्तु प्रस्तौति (in NV

also प्रस्तवते) n, etc to n. excessively स्फुर caus

समतिप्रशंसति
स्फोरयति dance, समतिप्रशंस 1 Bh to p.

highly अतिप्रशंस, समभिष्टु समभिष्टौति, समभिष्टुते

h, h, अभिसंस्तु 13.7-13, अभिप्रशंस h, अभिप्रणु

intens RV, अभिप्रणु RV 4.32.9 to p. in chorus संसृ

संसृति RV, 'r' to p. in 'lokas' पुपञ्चोकय on

पुपञ्चोकयति to p. in song गी cl 1 गायति rarely

गायते (with acc) RV, AV, etc to p. in successive

exclamations स्तुभ aus स्तोभति RV to p. properly

संसृ संस्तीति RV, Kāv, etc to p. together समीड

Ch to p. together with संसृ संस्तीति (ins r)

RV 7.6 to p. unanimously अभिसंसृ RV, संगृ

(संगिरते) (acc) that to p. very much विष्टु विष्टीति,

विष्टनीति

h to p. सस्तु सस्तीति

, lav, etc to p. with a stone अभिप्रस्तु .

to be praised स्तु pass स्तूयते , उपस्तु pass

उपस्तूयते BM 1.1.45, ay , स्वाद्य pass स्वाद्यते

, lav, etc , शंस pass शस्यते RV, etc , प्रप्रशंस

pass प्रप्रशस्यते RV 1.138.1 , अयं Ved pass कृच्यते

RV , वन्द pass वन्द्यते RV, etc .

not to be praised अस्तुय Pāncat , (blameable, low,

inferior) अवध (Pan 3.1.101) 6.18.5 6.15.12,

BhP to be p. by many उरुशंस mfn RV (said of

Varuna Pushan, Indra, the Asvins and the Adityas) to be

p. in chorus संगे pass संगीयते BhP to be p. in

song गे pass गीयते, etc, गे intens जोगीयते

VarBr 19.13, has 1.6 deserving to be p. कीर्तयन् mfn

RV 1.101.4 and 11.6 one who is to be p. कष्व mfn L.

(to denote) pariase पाकी ifc Gan to excite p.

पनस्य पनस्यते (पनस्यति) RV 3.14) RV to

follow with acclamations of p. अनुनु RV 1.80.9 & 8.92.

33 to go on too far in reciting hymns of the अतिष्ठु 12r,

Latv to mention with n. कश्च cl 1 कथ्यते Ph L.1252, 1

R .XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

to come to praise in song गौ caus गायते laty,

ankhGr, Pash, th, etc to cause to p. स्तु caus स्तावयते

BhP •

to wish to praise अवश्य Non - अवश्यति EV 1.128.1 .

praise n I स्तुति f RV, etc, स्तुतम्

Chilo, स्तोत्रम् RV, etc, स्तवः RV, etc, स्तावः

Indic, स्तवनम् Laty, etc, उपस्तवः SamhUp,

उपस्तुति RV, प्रस्तुति f RV, Chilo, अनुष्टुति f

प्रतिष्टुति RV, संस्तवः RV, संस्तुति

f RV, etc, संस्तवः (f RV, etc) Virac, परिष्टुति

f RV, परिष्टवनम् L, स्तवनः L, अभिष्टवः

अभिसंस्तवः L, स्तोमः RV, etc, Gr, etc —

प्रशंसा SBr, etc, प्रशस्ति f RV, Uttarar, Dasar, etc

शस्त्रम्

RV praises प्रशस्तवचन of ricch raise

शैसा

Kav, शैसः

— (applied to any

hymn recited either audibly or inaudibly) शस्त्रम्

Kav, Br, शैसः — शैसनम् L, शैसा शैसः

शक्ति

— श्लाघा b, Kav, etc, श्लाघनम्श्लाघना श्लाघ, गुणश्लाघा श्लाघ — संकीर्तनम् श्लाघ,Kav, etc — संनर्तनम् नर्तकम्, वर्णना L, वर्णः(वर्णम् अर्थवर्णम्) (श्लाघ) ricch, fun, ricch,

उपवर्णनम्

— इड इड 8.3.1, इडL, इड

इम्, इका — नृति — नवः — नु — L.

II अर्कः Ved, RV & AV — अर्यस — n L —

अथवादः ttarar — आलोकः — आशस — f (ay)

31, 17 7.57.1 — इयथम् — इवथम् — 31, 17, 1 —

अथ — f — कल्या — काण्डः, काण्डम् — inc f आ or

इ) L — गिर — f RV, AV — गीर्णि — f — गूर्ति

f RV 1.50.2, 31 — जरा — 30.11, 1.17.5, स्तुति — f

ir 10.8 — देवन्म — L — धन्यवादः — धिषणा

L — नान्म — Un 4.159, ch — (prob) पनिष्टि

३४ — पांसुचामरः (only) — पाणः — प्रख्याति

३५ — प्रतिसंधानम् L — ब्राह्मण्यादि n-1 B 8.6.33, (१०४)

— मन्दनम् L, मन्दाक्रम L — भन्दना (also

भन्दनाः f 1) — यज्ञः — योषणा accord

to ay = स्तुति — वन्दनम् B, वन्दना L,

वन्दनम् n B — वाणी — (in trans) विलोभनम्

Bar, laser, etc — व्यावृत्ति f 1 — व्युष्टि f 1, स्तुति

— शस्मन् n B — श्लोकः B, M, T, K, —

समीची L, समीची L — सुशोचम् B — स्तुम्

f RV !

'no praise' (blame, etc) अवर्णः Pach 14.38

57, Rajat .

accompanied by praise डावथेन mfn, lit-

Br , उक्थ mfn RV, AV , सगर mfn VS (Sch) ,

(applied to Jani) , सगरस्त mfn Pāncavār of ressing

with p. गिर f RV, AV beautiful without dress i.

without p. निराडम्बरसुदर mfn Rajat common p. सैस्तवः

(if f भू) Nir, SankhSr consisting of p. उक्थ mfn

11, 12 containing p. (as a hymn) मननीय min (prob

air 10.5 deserving p. उच्य min 11, 12, उच्य

min 11.46.28 , मनन्य min 11.105.8 deserving of

p. अवस्काम min , मेधायु min earlier for p. उच्य

min 11, later epic songs and particularly those in p. of

heroes गाथानारायण f on later 1.11.5 excellent hymn of

p. सुवृत्ति f (also a form of insr) 11 excellent p.

सुष्ठुति f 11, 12, 13 excessive p. अतिस्तुति f in

excellent p. सुवृत्ति f (also a form of insr) 11

false n. कूर्चः, कूर्चम्

L following in p. अनुष्टुभ

L form of p. प्रियस्तोत्र syn RV 1.91.6 main of p.मेघसाति syn com (not in ay) setting true p.सशशिवहिर syn good form of p. सुशस्तिgood p. सुकीर्ति syn having received p. स्तुतवत् synVerily highest p. प्रशैयना higher high p. ^{११}सोश्रवसम्M as a hymn of p. स्तुत syn indifferent to have syn1. सभनिन्दानवन as (आ) n valued interest for a p.(as a hymn) परिष्टवनीय syn indifferent (as a place) syn

which p. of the series is on महस्तोत्र mfn 1.101.1

luculent ish p. कृव, कृवन, कृवत mfn 1.101.1

1.1.11, कृगमिन mfn 1.101.1, 9.101.1 listening to

॥ वन्दनश्रुत mfn 1.101.1 loud p. श्रवस mfn, vo, oh mer-

ilinc p. श्लोधावह mfn one reservat p. वन्दथः mfn

one to who p. is one अणकाति mfn 3.61.12 one who

best p. अरंगरः mfn 20.13.13 one whose mouth is

loud with p. ' (speaking lowly is p. of anything)

परिसरामन mfn one whose p. one likes to hear (Indra)

गूतश्रवस
~~गूतश्रवस~~ 1.61.5 12.1 not reeling on

discarding अगोमध 12.1 the p. of dress of the

one p. ग्रावस्तोत्रिया (will होत्रा) 29.1.

ग्रावस्तोत्रिया 12.1.1 p. of mi (. . .)

protracted ceremony and sacrifice) अग्निष्टोत्रः 1 p. of

pandi (. . of a poem) यण्डीस्तोत्रक p. of नान्दी

Kālio, Tāo, Trātāo, etc 1 p. of Surā (. . of

marks) दुर्गस्तवः, दुर्गस्तुतिः f, दुर्गस्तोत्रम् p. of

Indra (. . of partic . . .) here in certain cases

इन्द्रस्तुत m, इन्द्रस्तोमः n. of Indra's कृष्णकीर्तनम्

p. of Lakshmi लक्ष्मीस्तोत्रम् the n. of her नरार्शसः

IV, VI, IV, r ' the p. of the blessed ' (n. of a poem

ascribed to Bharata-charge) धन्यस्तोत्रम्, धन्याष्टकम्

sat ' n. of the disciple of 'ri-kanthe ' (n. of a poem)

श्रीकण्ठस्तवः (in ran) n. of the variations of

world (a kind of introductory ceremony) दिक्पाठस्तुति

f. n. of Lakshmi जयोदाहरणम् n. of reciter (n. of a

world, has had) स्तुतिपाठकः n. of reciter

of p. क्रादि on 30.4.31 receiving respect .

नियस्तोत्र mfn RV relating to the p. of a man नराशंस

न(ई) n , Br, Tājñ, etc relating to the p. of a on

नराशंस n(ई) n , Br, Tājñ, etc relating to the

p. of the sacrificial horse : (p. of the horse : 1.1/2, 'r

13) नश्वस्तोमीयम् Br 17 relating to the p. of the

नश्वस्तोमीयम् mfn RV 6.2 rel. to स्वश्वाघा

L showing one's self worthy of p. पनिष्कृत simil-

नश्वस्तोमीयम् सिस्तावु rel. to स्वश्वाघा

सूक्तम्, प्रशंसनम्, etc, अभिगूर्ति 1.162.5 12.

प्रतिष्ठति 1.162.5, मन्त्रः (मन्त्रम्, मन्त्रम्)

मन्त्रा 1.162.5, 1.162.5, स्तवः 1.162.5, स्तवनानि

वर्णवादिन् speaking loudly

प्रशंसनम् 1.162.5, वित्ति

मत्तल्लिकादि, अयुत in com sec

अयुताध्यापक काष्ठादि उत्तरितः रुद्रिय (आ)

पन्मगीगीतिकर्ति

सशक्यम् 1.162.5, भावस

by, स्तुतिवाचन north of मेदेऊ mfn 10.14.6

(by) north of north स्तुतिवाचन mfn 10.14.6

(MBh), अर्थात् (Bcar) mfn .

संस्कृत north of मेदेऊ mfn 10.14.6

a number of पुस्तक north of मेदेऊ mfn 10.14.6

mfn (which) north of पुस्तक mfn 10.14.6

मनीषिन् mfn 10.14.6 north of मेदेऊ mfn 10.14.6

mfn Cat 5.44.5 .

stut stut स्तुत stut, etc, स्तुतवत् stut, etc,

अस्तुत RV, AV 19.5.1, परिष्टुत SākhSr, उपष्टुत्

3.3.2 उपष्टुयमान av (with omkāras) अभिष्टुत

3.3.3, अभिष्टुत av, etc, अपिष्टुत av, प्रस्तुत

र, र, संस्तुत Hariv, Pur. — श्लाघित BhP —

प्रशस्त av, av, etc, प्रशंसित Tānār

शंसित Tānār, शस्त av, etc, विशस्त

— संकीर्तित av, प्रकीर्तित Yājñ, etc, कीर्तिमत

av, etc, उक्कीर्तित av — नुत av, etc, नूत

L — प्राणुत , परिणुत — तर्णित — यनित

RV — यणायित W — सभाजित BhP .

II अपिगीणे L — अहित् L — आरित 1.

101. , cc — श्यापित .27.19, L.17.1 — गीणे

L — गौरवेरित — प्रशोचित h — वन्दित , etc .

— विलोभित — व्यावृत्त — स्तुब्ध or .

not praised (by a ben) अस्तुत 113 r . अप्रशस्त

1.17.8 , अ प्रशस्त 2.11.1 4.18.2 , अनाशस्त

easily raised सुजीर्ते by greatly p. सुप्रशंसित

Pancar, सुप्रशस्त by 'having p. friends' (U. of a man)

नुतमित्रः has highly p. सुष्ठु सुष्ठुत

क्षाधिष्ठ is gustkret Chart. ('am'),

अभिरसंस्तुत is loudly p. बृहदुक्ता is हृहच्छर्वस्

is whose day horses is p. हरिस्तव 'linker p.

as business पणित L. p. by living beings जैवशंस

1.104.6, 7.46.4 p. by man उरुशंस (

Varuna, Vishnu, Indra, the Sun, and the Vedic) , पुरुप्रशस्त

पुरुषुत, etc, Variv n. by etc नृशास्त्र

TBr (c. 10) n. by Privanella प्रियमेधस्तुत n. by

is is शेषिस्तर 5.44.8 n. by same कविप्रशस्त

EV 5.1. n. by the ishis शेषिष्टुत 7.75.5. 8.12.

5, 6.108.2, etc, etc n. even by same अरिस्तुत

State n. highly विष्टुत n. in a Shoran house

सहस्रणीय n. in ic verses (as a deity) श्रद्धाज

n. in song अभिगीत 9.16.12 n. sincerely श्रद्धाधीति

n. संस्तुत n. संस्तुत, (as a deity)

1st सधस्तुति RV quickly आङ्गह्वस् RV 2nd p.

स्वयंप्रस्तुत RV well p. सुवृत्ति RV 2nd p. सुकीर्ति RV

to be praised aloud नदिनीय to be p. by सभाज्य

(gen 1 to a p. in RV अनुगायस् (ay 1 2nd p.)

to be p. in succession अनुमाद्य RV, AV .

having praised प्रशस्य in RV, AV, etc. ,

शसित्वा in RV शंस्तवा , उत्कीर्त्य ind p RV 1st 2nd p.

praising अभिषूय irreg ind p Bhp, etc .

to be praised स्तोतव्य ind p RV 1st 2nd p. स्तुय

ah, etc , स्तवनीय or स्तवन्य Suparn , सवितव्य

IV , स्ताव्य Pan 3.1.123 , उपस्तुत्य RV 1.136.2, 163.1,

6.01.13 , स्तव्य ah, Hariv, etc , क्षाघनीय ah, Tar, etc,

प्रशंसनीय Kad , प्रशंसितव्य W , प्रशस्य RV, Nir,

ah, etc , प्रशस्तव्य , प्रशस्य RV, ah, Uttarar. iv.

1.1 , प्रशस्तव्य , शंसनीय in, Rajst , शस्य

IV , शस्य ah ; शस्तव्य , ईडन्य, ईडन्य, ईड्य

IV, ah, ah, Nir, Bugh, etc , कीर्तितव्य 1.2.1 . नव्य

IV , पण्य Nir , पणितव्य , गुण्य , अनेमर्

नािर , आपृच्छा (Van 3.1.123) , आभूषण

5.55.4 , उपवाक्य 10.30.12, उपवाच्य 1.132.2.

5.54.1 , ऋग्मिष 10 , जार्य (1ay) 5.54.2 , रुद्र

तकम्य IV , तान्दित्य 10 , तन्ध 10, etc ,

विहृत्तीरा 10 , श्रवाय्य 10 , स्तुभ्वन् 10 .

praiser n स्तवितृ m air, स्तावकः m, arva

स्तावः m, स्तवकः m, स्तुवत् mn SV, स्तुवि

n L — शंरुत् n P, शरित् f P — बन्दिन् n SV, श.

enc, बन्दिपुत्रः dash — कष्व mn L — कीरे n SV,

कीरिन् m P 1.130.9, 5.52.12, कीरितः m P 1.12.7

6.37.10 (— कीरे) — गायनः (Pan 3.1.1.1) m P 1.1

5.11, P 1, raish, tw जो m (rom शे) raish 3.16 —

जरित् m SV 5.11., 20.135. f, tever 3. —

तामु m raish 3 (r.l. स्तामु) — नादः raish 3.16.

(स्तोतृ) praisers नेमन्निष् mfn say praiser रुद्र

mfn Naigh 3.1, स्तोतृ — रेभः वा, वा — वन्द्यः

वन्दित mfn वा, वा, वान्दिन्, वान्दिन् — सुत्

n Naigh 3.10, स्तोतृ, स्तुभ् n Naigh 3.10.

one who praises इडित mfn RV 4.31.4, उक्कः

Ved, वा, वासु n RV, वा, कृषण्यु mfn Naigh 3.1

स्तोतृ, वान्दित mfn RV, वा, वा, exciting the praiser

कीरिचोदन mfn RV 6.45.19 'Siva p.' (N. of Bhiringi or

Shringite (one of 'Siva's attendants ') शिवकीर्तनः

on by whom. raisers are wished for (ra) पृष्टबन्धु

mfn RV 8.2.21 . united with the p. (as Indra. ay) कृष्यमत्

mfn RV 8.2.22 .

praiseworthy st स्तुत्य h, ,etc, स्तवनीय

for , स्तवन्त्य supern , स्तव्य h, Variv, etc ,

स्तुषेय्य RV — श्लाघनीय h, Var, etc — प्रशस्य

h, Var, h, etc , प्रशस्य h, Var, h, etc , tterar (v.l.)

प्रशंसितव्य h, Var, h, etc , प्रशस्तव्य h, Var, h, etc , शंसनीय h, Var, h, etc ,

laist, शास्त्र IV, शास्त्र Puncat, प्रशास्तव्य

सुशान्ति ॥— ईडेन्य, ईडेन्य, ईड्य , , , ,

Ragh, etc — पणाय्य SBr — (१) अङ्गोषिन् EV — अभिवन्ध

Naish — तारुण्य (con.) 200. 2 — तारुण्य I. — प्रवाच्य

RV — महनीय ^{महनीय} Iav — रुद्र — वचस्य IV — वन्द्य

7, etc — शास्त्रिन् 34 — श्रवणीय 3457, 3, etc,

श्रव्य, Kar, etc, श्रवाय्य RV — श्रोत्र्य श्र —

सुवाच् RV 3.1.19— सुवृत्ति RV, TS .

not praiseworthy अप्रशस्य

the being irrefragably पण्यता

hav more p.

आद्यनीयतर , आद्यतम (३) आद्यतर (३)

ost p. आद्यतम (३) , आद्यतर (३) ,

आद्यनीयतर .

praiseworthiness n स्तुत्यत्वम् Say, श्लाघ्यता

Sam, श्लाघनीयता Nav — वन्द्यता Sast — श्रव्यत्वम्

hah .

praising add स्तुवत्, स्तुजान्, स्तुत्

(ifc), स्तावक say, स्तोतृ वा, प्र, अभिष्टुजान्

pr p I bh, अभिष्टुवत् pr p I Hariv — श्लाघिन (ifc)

R — प्रशंसिन् (ifc) MRh, P, प्रशस्तिकृत् PV, प्रशंसक

(ifc) MRh, P, शंस — पनितृ

विपन्यु

— अनुष्टुप्, पृ 10.12.2 — अकिन्

RV 1.7.1.10.1 + 30.15 — अवेत्, अचेन (ई) ifc

— उत्थहासेन् RV 6.4.6, 8.12.4, उत्थहास्,

उत्थहास् RV 2.2.71, , āitar, , ātvār, , etc,

उक्थिन — कृत्स्व, कृत्स्वन्, कृत्स्वत्, RV 12.1.47,

कृष्मिन्

RV 1.100.4, 9.86.46 — कष्व L — कथन

— कारिन् RV — कोरिन् RV 5.4.1 and 4.6 —

गिर

RV — छन्द aish 3.16, RV 6.11.2 — जोगू

RV 10.15 — नदित् (अन्ती) , etc — नन्द — नन्दस्

RV, 7 — वन्दिन् (ifc) tum, वन्दिन् — वन्द

Un 2.13, Sch — स्तुम्बन् RV .

' not praising ' (speaking ill of) अत्यर्णकारक

Buddh, Jain .

from o. praising जुगुप्सुणे RV 1.142.8 not p.

anybody अस्तुति 12, अस्तोतृ 1.3315, tum

6.83 not p. anybody else अनन्यवन्दिन् tum p. aloud

आङ्गुल्य RV 1.62.2, 9.97.8 p. beautifully स्वर्क

RV p. eloquently संस्तवान् Un 2.83, ch p. excellen-

tly सु-युक्ति

p. the gods देवस्तुत्

RV 5.50.5,

हेतुः RV 10.15.5 p. highly माहिकेरु RV 1.45.4 p.

in hymns छन्दस्तुत्

BhP 5.20.8, छन्दःस्तुम् RV 5.52.12

p. most highly भान्दिष्

p. nothing निःस्तुति

p. one's own class (relatives, dependants etc)

वर्गप्रशंसयेन् mfn. ilak p. patience क्षान्तिवर्णवादिन् ,

क्षान्तिवादिन्

Jatakam well p. स्ताक्षिस्

being praised स्तूयमान

, etc, स्तुतान

day,

इक्षमान , (always applied to them) स्तवत्, स्तूयमान

(Sāy RV 6.241.8) .

being praised in song गेय Lātṛ, Variv, Pāṇ 3.4.

68, BHP 10 .

Intending to praise निवेदिषु Mark willing to p.

श्रावस्यु RV wishing to p. प्रतुष्टुषु , अर्चिचयिषु

Kir .

praising n स्तवनम् Latr, h, संस्तवनम्

प्रकीर्तनम् Hb, Tark - प्रशंसनम् Vedāntas, Pān, ch

(the act of) ईडनम् L - नवनम् (ifc f 3a) Malat

— उक्तीर्तनम् — अभिनन्दनम् L — उपवक्तः PV 1.154.8, 2

9.8 — चक्रेति PV 5.74.9, 6.48.21 — प्रशेचनम् Chp.

Mank. Pan, ch, Malatim — मन्दाकम् — वन्दनम् PV —

विकल्पनम्, विकल्पना Hb, as, Katha, etc — संशब्दनम्

Dhatup — स्तुम् (ifc) . .

praising after अनुस्तोत्रम्, अनुयोधनम्

p. aloud आङ्गुष्म RV 1.117.10 , 6.34.5 , नर्दनम्

RV , आङ्गुष्मः RV p. highly सम्नुकीर्तनम् Th p. inchoru

संस्तवः Th p. simultaneously संस्तवनम् Āsvār

p. the Purāṇas पुराणगेर , पुराणगोतः m Gal the

act of p. Īva शिवकीर्तनम् W one who rivals in p.

प्रतिषेध् m Āsvār p. the four stanzas ग्रावस्तुत m

(Ān 1.2.177) Āiter 6.1, 7.1. Ār 4.3.4, 12, Tādyār,

Āsvār, Ānkhār, ग्रावन् m Mariv 11363 p. the virtues of

another गुणगानम् p. together संस्तवनम् Āsvār ,

संगायनम् KatySr skilled in p. उक्त्य mfn R, AV .

the being praised प्राशस्त्यम् Kalatim, Kathas the

being p. together संस्तुतत्तम् Chp .

to join in praising अनुशंस् 5.50.2 . अनुष्ट

1.147.2 , अभिरनु IV .

attending to praise जराबोधि nfn (fir 10.8)

1.27.10 (voc) .

not a vowel called ragrihya अप्रग्रहः (Prāt)

अप्रग्रहः (HPrāt) .

a class of Prakrit languages विभाषा Cat any P.

dialect भाषा Cat a P. dialect शौरसेनी a kind of P.

dialect उपभाषा (Cil अपभ्रंश , भूतभाषा

Kathas भूतभाषितम् Cat a manual of the P. dialects

प्राकृतशासनम् Gr one of the P. dialects मागधी

(style or scil भाषा) a particular group of P. dial-

ects भाषा Cat ' P. like ' (a sentence so arranged

that it may be either Sanskrit or P.) भाषात्मः Cat .

Prakriti अज्ञानम् — जगद्योनि = Panatip 1.4.8 .

a paricle of āla prakriti देवसेना = the personi-

fication of a portion of P. पक्षी Cat .

Prakritic adj प्राकृत

f(3A, 2) Year .

Prana अथान m .

to prance - bone (as a horse) उपावरम् Ā Tāṇyabr

6 .

not prancing (said of a horse) असंज्ञाह mfn

MBh 5.5262 , (Nīlak) .

prancing n पुरुषकः, पुरुषकम् Sis 5.56 — (of

a horse) समुद्रासः L .

the small shr b prapaundarik चक्षुष्यम् L .

Prasastrī's Yona vessel प्रसास्त्रम् pan 2.16.6 .

measuring half a pras ha अर्धप्रस्थिक pan Pan 7.3.27.

ch, अर्धप्रस्थिक relating to a p. of barley-meal (spic

of the episode of h 14.5711 , etc) सक्तुप्रस्थीय pan

weighing half a p. अर्धप्रस्थिक pan 60. on an .

prate vb तप् cl 1 (hātar 1.8) तपति

(ep. also तपते and तप्यति) Variv — प्ररप्

प्ररपति RV .

to prate senselessly तप् intens तालपोति

AV, Kath .

a Namagiven to the Pratisakhya

पाषेदम्

the

Pratisakhya of the

ṛgveda-प्रतिशाख्यम्

the P. of

the Taittiriya (connected on by "ru-bhashya-ratna")

तैत्तिरीयप्रतिशाख्यम् the P. of Taittiriya तैत्तिरीयप्रतिशाख्यम्

ख्यम् .

prattle

य

प्रलप

प्रलपति

r,

h,

Kav, etc

— जल्प् cl 1 जल्पति (ep. also \bar{A}) W .

prattle n विप्रलापः ^{usr} — प्रजल्पः L .

amorous prattle प्रलापिता pratan .

prattler n विप्रलापिन mfn Kav — बहुजल्पित m —

वाक्ताशिन m L — श्रेष्ठः VS .

prattling adj विप्रलापिन Kāv .

prattling n प्रलपनम् Pañcat, ah, प्रलापः

AV, etc, प्रलपितम् Pañcat, Nilis .

a bird belonging to the Pratyugas गोपापुत्र: Car 1.27.

55 a kind of bird (belonging to the class Pratyuga) लडमा

Car a kind of bird classed with the Pratyugas प्रिगात्मक

Car (v.l. प्रिगात्मज) .

gān n इच्छाः — गङ्गादेयः । — गङ्गानिकः

L, गङ्गादेयः v:1.1 गङ्गानिक, गङ्गावत्क — जलवृष्टिकः

L .

a kind of road बृहच्छल्कः ।, महाशल्कः

Yājñ | .

pray vb ३-तवृत् caus आवर्तयति, आवर्तयते

Asvār, Kātyār, Kathās, , Hariv, etc — प्रहृष्य Non

प्रहृष्यति IV — मा cl 2 माते (hātup 24.54)

cl 3 मिमीते (25.6) cl 4 मायते (24.33) caith

3.19 .

to vary for आशास, आशास्ते, कृपष्य Hom. कृपष्यति

8.39.4 to p. for anything for another आध्ये

to p. to any one in a low voice जप् cl 1 जप्ते

rarely ī ā ī ā 3.6. , 3.13 (acc) 12.750 .

pray नाम ind after an interr) h,āv, etc

— स्तिद् ind ,etc — हि ind ,etc — तु .

pray, what ? कथं नाम, कदा नाम ind h,āv, etc .

prayed over in a low voice परिजपित in h,āv,

परिजप्त in Var .

one who prays ब्रह्मन् m RV, etc .

prayer (as forming part of the worship of the gods)

n I प्रार्थना RTL 16 — याच्ना TS, etc —

आयाचितम् , (to the gods) आयाचनम्

ivvav, उपयाचितम् , उपयाचितम् — आशेस्

T, , etc, आशस्ति f car — considered as one of

The five great sacrament otherwise called (bhma-yajna)

अहुतः In 3.71, see — इड् — धो (person-

Ind) धीतयः f pl, धोति f, etc — ?)

परिक्रमकशा ivya — (three for d) प्रणिधानम्

Thomas 112, प्रणिधि ivya — बृह — ब्रह्मकृति f

ब्रह्मन् n, m, f, m — यज्ञः — यामने n, m, f

— मीति f, m — मनोषा m — मनु n anct n

hancar, ratap — मन्त्रः (rarely मन्त्रम्, मन्त्रा ifc)

m, m, m — मन्मन् m — युमति f, m

सुम्नम् RV .

accompanied by prayer ब्रह्मपुत्र (for nfn W,

for accompanied with a p. for success मङ्गलचारयुक्त

nfn in according to p. यथाशेषम् in Laty an auspicious

p. मङ्गल्यम् ark containing a p. शाश्वते nfn W

delighting in p. ब्रह्मप्री nfn W, सुमतीवृद्ध nfn W a good

सदाशेस् the best p. महाप्रणिधानम् kh 1 from

by p. ब्रह्मवृद्ध nfn W increased by p. ब्रह्मवृद्ध nfn

as 'lord of p. ' बृहस्पति nfn, etc morning p. प्रातर्जेप.

Kaśś a muttered p. जातः L, जप R 1.51.27 not

containing a p. अनादिके MS a partic mystical p.

जातः Cat a p. accompanied with an ~~xxx~~ offering of

salt अनामन्त्रः Cat a p. addressed to Savitri or the Sun

(est. the celebrated verse IV 3.62.10) सावित्री

AitBr, etc , गायत्री a p. concluding a sacrifice वाजस

(only L) a p. for aid in battle (personified) संग्रामादिसु

f Ind at p. for the success of anything मङ्गला-वशम्

Kap, f, Cat a p. for victory अयादिसु f a p. for

wealth असुनि if m. s. p. murmured before पुरस्ताज्जपः

Sinhan a p. muttered while the tone is rung सोमभक्षजपः

a p. of tauri गौरीमन्त्रः a p. recited aloud निगदः

pr, etc a p. recited while offering oblations in fire

पुरोडाशः Pān, c. a p. to be muttered आप्यम्

h 13.6232, 1.19.32 (v.l. आप) h 3.3. 1 a p.

uttered by the officiating priest ऋतुविगादिस् f. n. a

purifying p. पवित्रम् n, Yājñ, realized p. सत्यादिस्

if however the repeating a p. for success in observation

other auspicious ceremonies मङ्गल-चारः LBh a sacrificial

यजुस् n , etc sharpened by p. ब्रह्मसंशित n

Br, AsvSr. ~~attended with~~

attended with good prayers सुब्रह्मन् n (a

sacrifice) in which p. are only offered कृतब्रह्मन्

LBh 7.70.6 making p. ब्रह्मकार n 6 , (also applied

to Indra, Vishnu the Varuna etc) ब्रह्मकृत n , 7.70.7

Pancar uttering c. जाये 7.70.11, 12.7

uttering p. मनीषिन् n , ब्रह्मकार n 7 , (also

addressed to Indra, Vishnu, the Maruts etc. ब्रह्मकृत

addressed to Indra, Vishnu, etc. one who does not repeat v. अजपः

addressed to Garuda चामुण्डामन्त्राः in pl. mantras 2

addressed to Ganesa गणपतिस्तोत्रम् v. connected with the

Gayatri गायत्रीमन्त्रः v. said while kindling or feeding the

sacrificial fire with xxx clarified butter etc. अग्निकारिका,

अग्निकार्यम् Yathā ready to answer v. (etc. of man) तद

mf(आ)n AV, 'setUp, Tār, etc. etc. सुमन्मन्

mf(आ)n AV.

to approach with prayers नाथि cl 1 (bāṭha 2.4)

नाथिते ३, ४, ५, ६ (नाथिते ४, ५, ६) (loc)

३, ४, ५ .

praying ३, ४ प्रजाप ५, ६ - मन्त्राय ७ .

praying to heaven दिवियाज् ३ ४ ५ ६ ७ .

praying n अभ्यारोहः SBr 14 .

praying for आशासनम् Com on Prayam .

preacher n धर्मभाणकः Buddh - धर्माधिकारिन् in

Sinhas .

preambulation n परिभारः .

precarious adj संदिग्ध MBh, R, etc — विथुर

f(आ) AitBr — विरुद्ध MBh, R .

the sense of the precative imperative tense प्रवर्तना

precaution n प्रातिविधानम् (gen or comp) ३, gen

cat .

adopting precautions प्रातिविधानम् ३११ .

precede vb पुर cl 6 पुरति Dhātup 28.56 .

to precede in writing अत्यश्, Er, Ch so p. is

lying down अतिशी, अतिशेते b (in Er) to p. with-

out the intervention of another syllable उपधा

उपदधाति, उपधत्ते

First, etc .

to cause to precede पुरस्कृ पुरस्करोति, पुरस्कुरुते

, etc पुरतः कृ , athās , प्रामुख्यम् (with कृ)

2 , प्राणिधा प्राणिदधाति, प्राणिधत्ते

h .

preceded adj पुरोगत W .

(in (r) immediately preceded by उपहित)

p. by पूर्व f(आ) (ifc) , पूर्वक f(इत्ता) ifc

पुरोगम, पुरोग f(आ) (ifc) , पुरःसरः ifc (f

आ) MBh, Kāv, etc , पुरस्कारः (ifc) , प्रमुख

(generally ifc f(आ) MBh, Kāv p. by a अपूर्व f(आ))

Pan 3.3.1. not p. by another word (i.e. not standing at

the end of a compound अपूर्वपद Pan 4.1.140 p. and

followed by an datva उदाद्यन्त What p. by ablution

उदक्पूर्व Asvat p. by a consonant अञ्जनोपध

पृथ्वा p. by affection प्रीतिपुरोग पृथ्वा p. by agni साग्निपुरोग

पृथ्वा p. by a hiatus विहृतिपूर्व Prat p. by any (sound)

सर्वपूर्व Prat p. by a Parodasa पुरस्तापुरोडाश

Prat p. by a stobha पुरस्तास्तोम Laty p. by bhavet

भवत्पूर्व (आ) Gya p. by Brakna ब्रह्मपुरोगव Gya

p. by friendship मैत्रीपूर्व Prat p. by Indra इन्द्रपुरोगम

p. by mineness प्रीतिप्रमुख p. by knowledge ज्ञानपूर्व

in 12.19, Car 1.1 p. by light पुरोज्योतिस् Prat ,

ज्योतिर् + अङ्ग f(आ) 7, 14. .31 n. by pouring

out water (into the extended palm of a recipients right

hand as preparatory to or confirmatory of a gift or promise

1) उदकपूर्व p. by prostration प्राणिपातपुरःसरम् ind

mark' n. by radiance परोज्योतिस् f(आ) 7, 14. .31 n. by 'sam'

सम्पूर्व n. by the exclamation 'vcha' पुरस्तात्स्वाहाकस्

(f'r, ch) पुरस्तात्स्वाहाकृति f(आ) 7, 14. .31 n. by the prie-

sis ब्रह्ममुख f(आ) 7, 14. .31 n. by the rainbow सन्दायुध-
पुरोगम

n. by the word bala बलपूर्व f(आ) 7, 14. .31 n. by Upaya-

na verses पुरस्तादुपयाम TS n. by wealth पुरोवसु

Br a speech n. by kinness प्रीतिप्रमुखवचनम् Ash .

precedence n पूर्ववर्तिता hashap. पूर्ववर्तिनिम्

Brick, Ash — पूर्वत्वम् Jaim, Pan, Ash — पूर्वपरिग्रहः

Ash — पूर्वपेयम् AV — अतिष्ठा SBr, etc — आदित्वम्

— ज्येष्ठता In, Ash 3.14.61, Hariv 716h. ज्येष्ठत्वम्

Ash 1.8372, Jaim, Ash, Gubh, ज्यैष्ठ्यम् Ash, etc — प्रक्तिया

MBh, Rajat, Kathas — प्राध्वः Kath — मौख्यम् Nit .

according to precedence यथाप्रधानम् ind RankGr.

MBh, etc , यथाप्रधानतः ind Variv according to p. before

or above all यथामुर्येन ind Wh having p. in eating

अग्रद्वन् mfu RV 6.69.9 having the p. in drinking अग्रवा

mfu

√(RV 4.34.7 & 10), अग्रपू mfu, for having the p.

in eating अग्रमुज् mfu for in order of p. यथाश्रेष्ठम्

ind Variv p. in drinking पूर्वपानम् Var, पूर्वपायम्,

पूर्वपीति f RV , पूर्वपेयम् Var, after the p. o a

secret text मन्त्रबलम् Mayor takin p. to all others

पूर्वसाधनं min sh .

to have the precedence of अभिप्रस्था (with or without

acc) RV 1.74.8 & 10.65.15 .

precedent n पूर्व f(आ)n Prat — आद्येष्टान्त्र

— परकृति f Nyāyam Sch, Kull .

after the precedent of प्राध्वम् ind (gen) Prat

as a r. दृष्टान्तः ind MBh 2.70 .

having precedents प्रादेशिक min ir .

one who precedes पुरोगवः, belonging to

what n. पूर्वागि with Menac there i.e. in the n. अमुत्र

ind. 3rd .

preceding adj I पूर्ववर्तिन — पूर्वसर (ई) Pan

3.2.19, hatt — पूर्वभूत Pan, sch — पूर्वेण sch, Prict —

पूर्वभाविन् Tr, Com — पूर्वसारिन् — पूर्व (आ) R

etc — पुरोगामिन् — पुरोवृत्त (आ) Hariv — पुरस्तान्

hadpurus — अग्रिम — अग्रगामिन् — अग्रसर (ई) .

II (in a book) अधस्तन — अन्तर f(आ) (with

abl) 'ur, Prāt — प्रग Pan 8.1.38, Ach — प्रत्न f(आ)

— प्रथम f(आ) PV.etc — (also in a work)

प्राच्य f(आ) Bālar, Bāh — प्राक्तन f(ई) Variv,

Harh, Whl, etc — प्राग्गामिन् P — प्राचीन f(आ) n,

Null, Hāyan .

along with the preceding (letter) सपूर्व f(आ)

TPrāt , (sound) सपूर्व f(आ) Tirāt as in the p.

part (of a book) प्राक्वत् in Pan 1.2.38, Vartt 2, Ach

belonging to the n. पूर्वभाज् Prāt a constituent part

of the n. पूर्वाङ्गम् Prāt, Ech each p. (element)

आद्याद्य In 1.20 each p. one पूर्वपूर्व f(आ) b

(in gram) the end of a n. word पूर्वन्ति. every p. (el-

ment) आद्याद्य In 1.20 having something n. पूर्ववत्

Prāt immediately n. आद्या if in successive order

from the n. अनुपूर्व f(आ) in such a way as to belong

both to the n. and subsequent काकाक्षिन्यायेन, काकाक्षिन्याया

त्, काकाक्षिवत् Ind Comm on Lāṭy, En n 4.53, etc.

Com on Maish 1.11 in the a. part of a book) पुरस्तान्

ind Prāt , पूर्वत्र ind Pān 8.2.1 one who asserts that

only p. actions determine the following पुनकमेकतवादेन्

n Jatak a p. action पुरस्त्रेया Cat p. and following

पूर्वापर Kātyār, etc , पूर्वोत्तर (आ) or

or (ifc) VPrāt, Pān, Sch , उत्तरपर (आ) उत्तर

p. anyone in a science तस्य (gen) (loc) 'past' n.

in death मरणोत्तर in p. in n. up पूर्वचित्

is a p. rule पूर्वविधि n Vās on Pān 1.4.51 a p. stobh

पुरस्तात्तुभः Lāṭy p. the soma sacrifice प्राक्सौम

(ānGr), प्राक्सौमेक mf(द्वे)n (ājñ) relating to some-

thing n. पूर्ववत् What the state of n. that which ought

to follow परपूर्वत्वम् say on 2.1.12.9 a syllable imme-

diately n. the Anudatta accent अनुदात्तोदयम् that which

follows (as direct object of an action) from a p. rule

प्राप्तकर्मन् n ān 2.1.12, sch, प्राप्तकर्मत्वम् that which

results (as direct object of an action) from a p. rule

प्राप्तकर्मन् n ān 2.3.12, sch, प्राप्तकर्मत्वम् while

this follows from a p. rule इति प्राप्ते it is a p. ques-

tion प्रश्नपूर्वक and heat with the p. letter सोपान

VPrāt .

being preceded by the word also अतम्पूर्वे at .

preceding n पुशगमनम् W .

the being preceded by पूर्वता (comp) has .

precat n विधानम् , etc, विधि m Gr'r.

Mh, Mh, etc, कृत्यविधि m -- अनुशासनम् 10.22.7, etc

-- शास्त्रम् , Lat, Sur -- शिष्टम् Prāt -- योदनम्

TS 29.7, Prāt, Janh'r, Kāty'r, Laty (in Him phil)

(laying down or specifying something otherwise optional)

नियमः , नियमनम् -- आदेशः , दिशः f PV

- आचारः (ifc f आ Yājñ 1.27, etc) - शापकम् 1.

5846, Lat, Sas & Siddh -- परिभाषणम् -- परिसरः

L -- प्रघटक ifc Cat , प्रघट्टकः Kap, Sch -- निदर्शनम्

— अथयम् — संनियोगः Pan 7.3.118, 119, Part 3,

Pet — समयः (ifc f3A) Vir, Th, Bank, Parva .

according to recent यथोपदेशम् ind Kātyāy, etc,

यथाप्रदिष्टम् ind B , यथाप्रदेशम् ind Th, Hariv, विधानेन

, विधानैः , विधानतः , सविधम् ind Th, यथाशास्त्रम्

ind Alrat, n, etc , यथाशास्त्र ibc n, Ch n, Bank, यथाचौदेतम्

ind r3 , धरोमणि (धरोमणि) m (only loc) PV acc-

ording to sacred r. श्रुतिः in Tpast an ancient n.

वृद्धमतम् any act contrary to sacred r. शास्त्रविप्रातिपद्यः

W an author of a p. वचनकर mf(ई)n W the being a

p. उपदेशता Pan 5.36 conducting one's self according

to p. शिक्षाचार mf(ई)n Pājat enjoined by p. वेध

mf(ई)n १९, ch, Kātyāyana, ch, etc enunciator of a p.

वचनकर mf(ई)n W grammatical p. निधि n

Pan 1.1.5.72 an implicit p. निष्कृष्यनिधानम् Āryabh., Pref.

legal p. धर्मविधि n 10.121 moral p. शिक्षापदम्

and , शीलम् (शीलः अर्धत्वादि ifc आ)

126 opposed to a p. वचनविरुद्ध mf(ई)n opposition to

sacred p. शास्त्रविरोधः prescribed by sacred p. अनेकविधानम्

Arjuna, ref personal p. पुरुषधर्मः Arjuna a p. in form

of verse कुम्भ्या Ar 11, Ar 11 a p. of any particu-

lar Arjuna शास्त्राशेषः prescribed by sacred p.

शास्त्रविधानोक्त non IW relating to p. वैधेय mfn IW c

sacred p. निगमः Ar, Ar, etc, श्रुतिचोदनम् Ar,

Tain, कल्पः Ar 2.9.7, Ar 3.9.10, 20.12.6-11, Ar 11,

सुसंस्कृत mfn (Arjuna) a special p. निरीक्षणचनम् Ar

a traditional p. आगमः Ar 12.1, Ar, etc a p.

श्रुतिचोदनम् n, Hājī, श्रुतिचचनम् Vas .

according to the precepts of the law book यथास्मृते

ind 'ak according to the p. of the sacred books यथाश्रुति

ind 'ak, at according to vedic p. यथाश्रुतम् ind 'ak

a collection of the p. of 36 units (held to be authors of

as many law books) षट्त्रिंशन्मतम् Heat, Samstarak confer-

nable to sacred p. शास्त्रीय mfn Sāh, Samk, etc following

p. शास्त्रवत् mfn having p. शास्त्रवत् mfn inconsisten-

or of वचनविरोधः one who has p. विधानज्ञ mfn

the by which judicature is regulated

अहारीविधि n Vain, sch n. relating to rites in honour

of the litris पितृकल्पः Variv .

preceptive वैधिक (इ) .

preceptor (who subsists by teaching a part of the

veda or vedāṅgas, grammar etc, he is distinguished from the

teary) उपाध्यायः n L.141, etc jān 1.5, 'ak

etc - तीर्थम् b 5, śālv 1. $\frac{12}{13}$, ir 2.3, rarely तीर्थः

— पाठकः n, śāh, Pañc, पाठीन् L — बोधयितृ

— वल्गुरु n — विनेत्रः śālv — विनुधानः

— शास्त्रः n 7.103.5 — स्मर्तृ inhas .

a common preceptor समानोपाध्यायः śālv trily n.

कुलगुरु n 17 1 ro n n. 1 (n. of a M. i) सुयितः

at a honorific appellation of a p. (whose s. is also put

in the pl) गुरुः m pl sin, sit s. of the Var

रा नलगुरु m Var ' s. of the aitras ' (s. of Sukra.

the planet Venus) दैत्यपुरोधस m , दैत्यपुरोहितः, दैत्यपूज्यः

Var, ' s. of the aitras ' (s. of Sukra, the planet

Venus) दैत्यगुरु m Var, 'Xmasbox' (s. of Sukra, the

planet Venus) दैत्यार्विज् m Var, ch, (s. of Sukra, the

planet Venus) दैत्यैज्यः Var ' s. of the aitras ' s. of

Prinasti) सुरैज्यः môt, Var, इन्द्रैज्यः I ,

† Brīhaspati † गुरु m Mn 11 the p. of the gods i.e.

देवगुरु m Hariv, Sak the p. of the gods i.e.

Brīhaspati देवगुरु m L p. of the gods n. एकगुरु

m एकगुरुतः a religious n. आध्यापकः, अध्यापकः

शिदिगुरु m a religious n. गुरु = गुरु, गुरु

विनायकः, विनायकः, विनायकः, स्वामिन्, हेतुः

(ifc f आ) W .

a spiritual preceptor आचार्यी Jan 4.1.47. Siddh.

xx

precession n आयनम् (in astron) Surya .

(in astron) with the precession of a planet reck-

oned from the vernal equinoctial point सायनम् .

of the equinox क्रान्तिपातगति f .

precious वहुमूल्य (बहुमूल्यता) ancient

महासार , सार इ(आ) as , सारवत्

— वस्तु 1. 1. 1 — प्रयत्न — वर

इ(आ) — वस्तु — वस्तु — वस्तु

— वस्तु — वस्तु

abounding in precious stones रत्नवत्

any n. object वस्तु — any n. oil महातेलम्

anything n. महाधनम् a collection of f. n. things

पञ्चरत्नम् decorated with n. stones रत्नवत्

di tributina e. things रत्नधा , , , रत्नधा

extremely v. बहुरंगी filled with v. stones रत्नगर्भि

17, a kind of p. stone इन्द्रवैद्यम् just a kind of p.

stone of inferior quality राजपट्ट: inferior, ^{stone}alabaster ^{stone}more

Q. साततर $f(x)$ is, गरीयस् (Part 1) sent, ...

with, etc. the north. wind कोहरम् pos. of all

invalde महारत्नम् latham, ladhi, preach not possessing

N. Chinai अश्विन
r one who receives n. wealth &

sacrificial fee सुधातुमुद्राक्षेण annual रत्नन्दः

VarBrS . VarBrS (VarBrS of VarBrS) VarBrS used in VarBrS)

महारसः Cat , प्रवरधातु m Var BrS . VarBrS (.

VarBrS) महारसः Cat a particular n. stone

गोदन्तमणि m Var BrS . VarBrS a n. stone रत्नम्

m, n, etc , महारसम् m Var BrS , अरुमन् m Var BrS . 5.47.3, Var

VarBrS , उपलः VarBrS 3.32, 'is 3.4, Var BrS royal n. stone

राजमणि m VarBrS VarBrS . VarBrS नाममोष

VarBrS . महार्ध VarBrS also महार्ध VarBrS, महार्ध

m, n, etc , महार्ध (आ) VarBrS, VarBrS, VarBrS, सारमहत्

as very p. cloth महामूल्यः, महामूल्यम् (also महामु

(या) L .

preciousness = महाघेता Tar, Sis, Sarnā P. महाघेता

Ref. .

precipice = प्रपातः, etc. विप्रापातः

प्रपतनम् = पालुकः = विषमम्, etc.

अतटः = आरणम् 1.112.5 & 8.75.5 = दरद्

(an 1.1.120, 141) = पशानः = भृगु = cat

- विभ्रंशः

a fall from a precipice भृगुपतनम् as the mountain

p, from which cats go thro the hole to obtain a specific

entrance into Siva's heaven महापथः Cat a p. (met

while seeking honey मधुप्रपातः = महाप्रपातः

Ph a an on a . विषमस्थ af(आ) n Pāncat .

precipitate af साहसिन् Kay, Kathās — साहस

Hariv .

any precipitate act साहसम् (af आ) Kay,

etc inclined to p. one's self from a rock प्रपाताभिमुख

(रि) Kathās .

being precipitated into निपात्यमान (loc) Verb

6. $\frac{3}{7}$.

committing suicide by precipitating one's self from

a precipice भृगुपातः RT1 350 .

precipitately = सहसा — प्रवत् (instr or

on ol) .

percipitation n शवितम् L .

precipitation in पाटवम् (comp) rather action

with n. श्येनकरणम् .

precipitous अतट

'ak — उद्धन —

प्रतक्वन् .

a little precipitous आप्रवण in a c. course प्रवणे

in .

precise acc सामयिक valar, ir — सूक्ष्म

f(आ) Col .

precise computation सूक्ष्ममानम् ind p. determination in

पर्यन्तधारणम् Vedāntas, Sch ..

precisely यथातथम् ind — निपुणम् ind (also

निपुण ibc ind 6.1.24, and, निपुणेन ind, ibc) —

समम् ind ind, ind, ind, समेन — यथातस्तु

ind Prab, Kathas .

precision n संनियमः जाति, उप .

the action of precision अयनभागः, अयनोक्षः

(in action) curves p. of action द्वैतम् like .

to have a reconceive opinion फक् cl 1 .

a preconcerted word संकेतवचनम् .

precursor n पुरःसरः AV, etc .

predecessor n पूर्वगमः (life) Tarand .

predestinarian n दृष्टिकः. Pan 4.4.60, Kās .

predestinarianism n द्वैष्टिकता, द्वैष्टिकत्वम् .

predestination n भाविता ^स .

predestined ३३ भाविन् , etc — दैवपर

— दैष्टिक ३३ .

not predestined अभव्य .

not predetermined by the gods अदैव ३३ .

the quality of being predicatable वाच्यता .

predicament (7 with Jaisochikun 2nd with Jaisochikun, 7

with Jaisochikun) पदार्थः .

in
being the same predicament समानाधिकरण n evil

p. व्यसनम् Mn, MBh, etc p. of virtue धर्मोस्ति कायः Jain

same p. समानाधिकरणम् .

predicate vb विशेषणो कृ विशेषणी करोति verb .

predicate n वाच्यम् (the property of a thing)

by which it is distinguished from every thing else)

अवच्छेदकः , अवच्छेदकः I — आधेयम् , etc —

विशेषकः , विशेषकम् , विशेषणम् , etc , etc , etc

etc .

the relation of predic to the subject विशेष्यता,

विशेष्य भावः Vedāntas .

predicated adj विशेषित W .

the being predicated of वाच्यता that of which

anything is p. वाच्यम् not to be p. अवर्ण्य

to be p. वाच्य to be p. अवर्ण्य, etc .

predict vb ज्ञास् cl 2 (Dhātup 24.67) ज्ञास्ति

(Ved. and op. also ज्ञास्ते, ज्ञास्यति, ज्ञास्यते) VarBr. —

प्रव्याहृ प्रव्याहरति — ज्ञास् cl 1 ज्ञास्यति , etc.,

ज्ञास् caus ज्ञासयति — ज्ञू cl 2 (Dhātup 24.75)

ज्रयीति , ज्रूते Var — (with red. signs) (esp. future

births) व्याकृ व्याकरोति , व्याकुरुते ivyav .

predicted adj प्रव्याहत .

prediction adj वंशिन् (only ifc) Variv, Varv,

Kathas, etc .

prediction future events भविष्यद्वक्तृ, भविष्यदादिन्

MW p. a theft मोषकृत् VarBrS .

prediction (with prohibitions) n व्याकरणम् वाक्यम्,

etc .

a false prediction मिथ्याभिज्ञापः मिथ्या the

n. of a seer सिद्धादेशः प्रीति .

preilection n प्रेमन् m n , r, Kar, etc (also

pl) — छन्दः Yajñ 2.194, etc — (of a sick person

as for cold coolness etc) उपश्रयः Car .

attended with a great preilection for anything

साभिनिवेश mfn Sāh having a great p. for anything

साभिनिवेश mfn Sāh p. for प्रवृत्ति f (acc ro comp)

Rājat, it, Sāh, भक्तिरागः (loc) h, संसेवा

Rājat, संप्रतिग्रहः Jatakam .

predisposition (of body to any ~~disease~~ disease)

भक्ति f Car .

predominance n प्राधान्यम् ^{Atyār, 'amk, usr,}

c.c, प्राबल्यम् Vedāntas, susr — बलीयस्त्वम् Kam —

प्रमुखता, प्रमुखत्वम् — अभिमतः ^{usar, etc} — उद्वेकः

MBh, Susr, VarBrS, etc .

not predominance अबलीयस्त्वम् Kam 1.3.11 the p.

among a troop of soldiers गणाधिपत्यम् ^{iraṭṭ} p. of virt- —

ue (over wealth and pleasure) धर्मोत्तमम् ^{MBh} .

predominant adj उत्तर ३. ४० - प्रायस्य

RPrat, Sch .

the influence of a predominant planet महादशा -

III the p. deity प्रायोदेवता fir 7.1 ' २. thought '

प्रायश्चित्तम्

predominate vb अभिभू — अतिरेच pass

अतिरिच्यते .

one in whom the quality of goodness predominates

सत्त्वोद्भिक्त mfn Rajas one in whom the quality rajas

p. रजोधिक mfn VarBrS .

preeminence n समुत्कर्षः श्रेष्ठता, प्रकर्षः

lay, etc, प्रकृष्टता प्रकृष्टत्वम् Nit - अतिश्रेष्ठत्वम्

— महोदयः । — प्रधानता, *prīva, pīva, odāntas* .

प्रधानत्वम् Adv'r, n — मुख्यता, मुख्यत्वम् n, f

etc., [॥]सौख्यम् । it — प्रतिष्ठा (itcfA) Tav, Kethas,

ajāt — वीक्ष्यम्, h, Kam, etc, वीक्ष्यम्, h, Kam, etc,

वैशेष्यम् in 9.29, etc — अतिशयः — प्रपञ्चत्वम्

— विशाज् f TS, Br, SrS .

one who has gained preeminence over उत्थपरमाय with

(abl) 11 p. among प्राप्यम् (gen or comp) 47, etc p.

in वृद्धता (ifc) 17ab p. in holiness or sacred knowl-

edge ब्रह्मवचसम् 47, etc, ब्रह्मवचसि 17ab, 47, 48,

etc p. in knowledge ज्ञानवृद्धता p. of any property

गुणवैशेष्यम् 9.296. (ifc) p. over व्यावृत् (gen or

instr) 17, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

all सर्वोत्कर्षः KapS .

PRE

pre-eminent adj अभ्यधिक (आ) ॥ ३॥, etc — शादितः

(ifc) ॥ ३॥, Nav, etc — एक ॥ ३॥, Kathas, ॥ ३॥, etc,

एकशतं — मूर्धन्य Inscr — निक्षिप्त ॥ ३॥, ॥ ३॥,

etc, वैशेषिक (२) ॥ ३॥ — प्रकर्षिन् Jatak, प्रकर्षवत्

Bank — प्राधानिक ॥ ३॥ — अतिशय ॥ ३॥, etc — उत्तर

L — ककुदः, ककुदम् ॥ ३॥ 1.10.19, ॥ ३॥, etc —

ग्रामणी — ज्येष्ठ (॥ ३॥ 5.3.61) RV, etc — पुरोस्थ

RV — वराहः (ifc) ॥ ३॥ व्याघ्रादि .

anything preeminent in its kind कुञ्जरः (generally

in comp) (ifc f आ श, P) anything the p. of it kind

वृषः श, Kav, etc having humility p. विनयप्रधान

having p. birth (a king) एकजन्मन m I p.

hero एकवीरः 10.103.1, 10.113.2, 20.14.17, 1.1, etc

p. in प्रधान f(आ) (instr) p. in courage

सत्त्वोद्भूत 1 p. in speech श्रेष्ठवाच

to be preeminent विशिष्य pass विशिष्यते n, sh,

claimed by right of preemption प्रख्यात mn in a

commodity the n. of which is claimed by a king प्रख्यातभाष्यम्

(with राज्ञः) Mn 8.399 .

preface n भूमिका Ch p, ch. Navya — प्रस्तावना

ch, Navya, car — उपोद्घातः say on 'er, Navya, Nyayan, etc

— पुरस्ताद्वस्त्रे Śr — गुरुवर्धनम्, गुरुवर्धनम् Chandam

— आभाषः L — पस्पत्रः Śis 2.112, Sch .

prefect of police पुरोधितः (Kathās), पुराध्यक्षः

(MBh) .

prefer vb पुरस्कृ पुरस्करोति, पुरस्कुरुते

Kav, etc — विशिष्य caus विशिष्यते am, विशिष्य

विशिनप्ते (instr) अभि — अभिवृ अभिवृणीते

Kath — आवृ IP, IV, (to) वृ cl 5, 9

वृणीते, वृणुते, वृणाति, वृणीते (abl rarely instr)

lit. r, MBh, E — अनुरुचं caus अनुरोचयति h — आश्रि

आश्रयते — भज् cl 1 \bar{A} rarely P MBh .

no prefer a request वरं याच, वरम् आकाङ्क्ष, वरं

श्च, वरं caus of प्र+अर्थ .

preferable वरतम ind (स्वरादि) (sometimes

with abl which in Veda is often followed by आ accention-

ally with acc) चर f(आ) in, b, etc — श्रेयस्

RV, etc .

most preferable वरतम L most p. among वारिष्ठ

f(आ) (gen or comp) RV, etc p. to प्रशंस्य in 2.95,

Kull | .

preferably वरम् ind (g स्वरादि) RV, etc .

preference n पुरस्कारः Kav, Vi — उपादेयत्वम् .

deserving preference प्राक्कषिक mfn = छेदादि

in p. to प्रथमतः ind (with gen) Causative p. in p. to

to the sense अर्थगुणः For to satisfy a god by means of

sacrifice in p. to another god निरवयज् निरवयजेत

(acc) (abl) Kath (in rhet) where p. sinks or is not

observed : (either prosaical or illogical) पतत्प्रकर्षे

mfn Kpr, Sah, etc .

the giving of preferment प्रतिपत्तिप्रदानम् Mit .

preferred adi वृत , etc — विशेषित Kam —

पूर्वभाज

~~विशेषित~~ — आश्रित Kathas, Rajat — मनोजित

a preferred abode वृतक्षयः Nir 12.29 p. to ७

other woman पुरोधिका Hariv a p. wife ज्येष्ठा L .

performing a request वरकाङ्क्षिन् — Rajat .

भर

what is prefixed ' (in Gr) (the first syllable of a

reduplicated radical) अभ्यासः पान .

prefixing (in gram) विधानम् W .

pregnancy n गर्भधारणम् 3.10/169 — (also दोहदः)

दोहदम् L 1, दोहल, दोहलवती, दोहलिन, दोहददुःखशी-
कता

Rash 3.6 — भेरुण्डम् L — सूतु f A, 22, Kath . 32

the 8th month of pregnancy देवमासः L for advanced

in p. वृद्धगर्भी HanGr , कुक्षिमतो ivyav , पूर्णोत्सङ्गः

~~for~~ ~~for~~ ~~for~~ (आ) n 11h (v.l. पुत्रोत्सङ्गः) first p. भ

पथिमगर्भः Gr, 11, Mahidh the last month of p.

प्रसवमासः , सूतिमासः, सूतिमास m, सूतेमासः

L वैजनन , वैजननः (with acil मासः) Bear,

Rajāt month of p. गर्भमास m SāmavBr 2.2.1, गर्भमासः

AsvBr, Cent, Kathās ' p. (of the sky)' (V. of VarBr 22)

गर्भधारणा showing signs of p. सत्वक्षिणा ^{ak} symptom

of p. गर्भक्षिणम् ¹ Susr .

pregnant (as an animal) adj I गर्भिणी VarBr 67.10 ,

गर्भिन् IV 3.29.2, TS (f pl गर्भिणयः 2.1.2.6) etc ,

गर्भवती Hit , गर्भधरा Wh 3.12864 , स्वगर्भ-3

f(आ) Hariv, Kathas, etc , गर्भयुता VarBr -- गृहीतग-
भी

Sur 3.3.10 4.21 , पूर्णगर्भा Wh , गर्भगुर्वी Sah ,

अन्तर्गर्भा Kātyā - धृतगर्भा Kathas 7.83 , उद्गर्भा Wh

Van -- अन्तर्वत् f(वत्ते(pl) or वत्ती) pl, etc .

II गन्धर्वप्रात्युपस्थित Divyav - गुरुमती Wh 1.2.

21 , गुर्विणी Wh 14.1843 , Tark 27.20 , गुर्वी L

— द्विहस्या ^{usr} — प्रजावती ^{di} — प्रवेक्षिता ^{Divvā} —

विजन्त्या ^{ParGr} — सप्रसव ^{f(आ)} ^{thūtas} — सत्त्वक्षणा

^{Sak} ; सत्त्ववती ^{Divyāv} .

(3)

not pregnant अगर्भो ^{Sr} . ~~xxx~~

becoming pregnant गर्भसम्भवः ^{Tājñ} 1.69, गर्भसम्भूति

^{f Kathās} 5. 1 the being p. गर्भिणीत्वम् ^{TāndyaBr.} Ach भग

care of a p. woman कुमारभृत्या ^{ach} 3,12 not a p.

animal अनपरापदो ^{Sr} a number of p. women गार्भिणम्

मिक्षादि , गार्भिण्यम् ^L the nursing of a p. woman

कुलभृत्या I. p. rain पुनर्गर्भिते Mit (in situa

language) a p. animal अष्टापद only f अष्टापदी 18, 19, 20,

Kāśī a p. cow गोर्गर्भिणी , लहत f a p. fen- 3

ale उभयमुख f(ई) BhavP ; उभयक्षिप्स् Heat p. for the

first time प्रथमगर्भ Br p. inside with rain (or a

cloud) वारिगर्भेदंर lak p. together साकमर्गर्भ भ

Kaus p. while still a girl कुमारगर्भिणी sana श्रमणादि p.

with गर्भित (f लास्कादि) ifc Sinhas 23 p. it's fire

अग्निगर्भ f(आ) Br/rin p. with a son पुत्रोत्सङ्गा

p. woman गर्भिणी in, Tājīn 1.10⁵, etc, सगर्भा

, सगर्भा: L, आप्तगर्भा, संसत्त्वा h 3.9,

अन्तःसत्त्वा, अन्तरापत्त्या L, गुर्वी L, दीहिदिन्ति³

Thpr, उदरिणी, गुर्विणी h 14.18², Mark 27.20,

धाणिका (Comm on T, L, भूणः, गर्भिणी L a p. woman

who longs for anything श्रद्धालु I L (a woman) p. भू

by a paramour जारगर्भा Far (Paras 1. $\frac{38}{19}$, 1.31),

जारजा Pāncat, Introd f, in 3. $\frac{158}{159}$ a woman p. with

(said of the Ganges) गर्भयोषा (ren) h 13.1845 a

woman with two hearts (i.e. a p. woman) द्वैहृदिनी ¹ Susr,

द्विहृदया a woman who is p. only once सकृद्रभा .

to become pregnant भृ cl 1 भरति, भरते, cl 3

विभर्ति, विभृते cl 1 भर्ति with गर्भम् RV, लभ् cl 1

(Satup 23.6) लभते (with गर्भम्) , उपलभ्

उपलभते (with गर्भम्) R to be p. धृ (with गर्भम्)

MBh, Kāv, etc .

~~xxxxxxxxxxxx~~

a child of an imperfect perception कुम्भितः

prejudice n रागद्वेष fear, रागद्वेष — सम्प्रेकृतम्

not from prejudice or anger अरागद्वेषतः

Shag .

prejudiced at विग्राहित in .

prejudicial to हानिकृत to .

prejudice न. बोधक - (शक) h, ur .

prejudicing n परिपीडनम् Kam .

not prejudice अनुपरोधः ā r y, n .

preliminary mention

प्रस्तावः

Kār, Pācat

२.

of wine and other sacrifice

प्रयाजानुयजाः

m 1

it'r

the n. part of a religious career

बहिरङ्गः

m 2

c

son surrendered by his parents to mother for n. adoption

अनित्यदत्तः, अनित्यदत्तकः, अनित्यदत्त्रिमः.

prelude n आमुखम् Sāh .

हमारे विभिन्न प्रजातों (varieties) नानाप्रस्ताव

निम्न र having a p. (as a hymn) प्रास्ताविक निम्न २१

Laty of a drama पूविरङ्गः is 2.5, laser. Tablet

the n. of a saman (name by the Pra-stotri) प्रस्तावः

Br, Laty, ChUp .

to be provided with a proposal (or a plan) प्रस्ताव

mfn Laty .

premature adj ३-पूर्णकाल .

prematurely सामे in air, or .

born prematurely अपरिजात for fever .

premisses of बुद्धिपूर्व (आ) , ,

बुद्धिपुरःसर .

premisses (in a syllogism leading to the conclusion)

साधनम् (ifc f आ) Mudr 5.10 .

the being the premisses to be proved पक्षता,

पक्षत्वम् , पक्षत्वम् Tarkas the statement of p.

leading to a conclusion साधननिर्देशः .

Frenna esculenta गोजिहा L .

the plant Frenna esculenta अधोमुखा .

Frenna herbacea नीलपत्रा L — भूमिजम्बु, भूमि-

जम्बुका, भूमिजम्बू f L .

the plant Frenna herbacea अत्पकः L .

Arna longifolia कणिका, कणो L, कणिका

L — जयः, जया L — नदीजातः L — वशा L —

श्रीपणम् Post, L — हविर्मन्थः L.

Arna spinosa तर्करी (= गैरादि) Varieg L. 8/10

तर्करी L. 6.17.49 — अग्निर्मन्थः L. — (the

wood of which is used to produce fire by attrition) मन्थः

L (the wood of which by attrition produces flame)

हविर्मन्थः L, तेजोमन्थः, अग्निर्मन्थः, तेजोवृक्षः L

हविर्मन्थः L — ज्योतिष्कः sur 4 — (use for

kindling fire) क्षुद्राग्रिमन्थः L — वैजयन्ती sur,

वैजयन्तिका sur — कणिका, कणो L — कन्कपुष्पिका

— कर्णिका L — गणिकाशिका, गणिकाशे L —

गन्धपुष्पा L, गणिकाशे — जया जया L — तनुत्वचः L

— तपनः L — नदीजातः L — नादेयी L —

पावकः L, पावकारणे L — तन्धुमन्थः L — वशा

— विजया — विद्या L — श्रीपणम् L .

the plant becomes spinose अरणि L, अरणिका

अरणिफेतु = १, अरणी ११३.२.३, etc , अलिमोदा

a plant akin to the V. spinosa काञ्चनी , काञ्चन-

पुष्पो L a plant like the V. spinosa वसन्तदूती

a plant related to the V. spinosa काञ्चनिका

plant resembling the V. spinosa वसन्तमदनम् the tree

V. spinosa (the wood of which when rubbed produces fire)

वाहिमन्थः L.

pr. variation n I सम्भारः (pr. 2 आ) pr. etc

— सम्भरणम् pr. 1, pr. 2, सम्भृति pr. 1, pr. 2

— सज्जनम् L, सज्जनकर्मन् n — उपाकरणम् pr. 1

pr. 1, pr. 2, pr. 3, pr. 4, उपाकर्मन् n pr. 1, n 1.1

119, pr. 1 — पूर्वीक्रिया pr. 1 — पूर्वकर्मन् n pr. 1 —

उपकारः Susr, L — परिकर्मन् n Kathas — अलङ्करणम्

pr. 1, साक्षिण्या pr. 1, pr. 2, साक्षिण्या pr. 1, pr. 2

संस्कृति pr. 1, pr. 2, संस्कारः (pr. 1 आ) pr. 1, pr. 2

pr. 1, pr. 2, संस्कृतम् pr. 1, pr. 2, pr. 3, अभिसंस्कारः

car — योजनम्, योजना, Kātyā'r, āh — समायोगः.

Kā, Kār — युक्ति — १२ — योग्या — उपकल्पनम्

Kātyā'r, कृप्ति — f VS 18.11, TS 5, SBr, SāṅkhSr,

AsvGr 1.21.19 — रचना, Rācā — प्रातियनः

Sis 3.5⁽⁵⁴⁾ — संविधि — Rācā, Kātyā'r, Kātyā'r, संविध्

संविधा — संनाहः — (१२००)

साधनम् (ifc f आ) Kātyā'r, Kātyā'r, (of poison)

साधनम् (ifc f आ) Kātyā'r, Kātyā'r, संसाधनम्

ull on Mn 11.95 — सिद्धि — f .

II मात्रः RV 10.144.5 — मृष्टि . f MaitrS,

श्रुति — (of a beverage etc) संधात्रम् श्रुति, श्रुति,

समवधानम्

any preparation विक्रिया , यान्, यान् any

series p. (as for little) श्रुति श्रुति, श्रुति, श्रुति

longing to the p. for the "own sacrifice" उपनसथीय

श्रुति १, श्रुति, उपनसथीय श्रुति a complete p. तपकः,

तपकम् (= अर्धचर्चादि) श्रुति, सर्वपूर्णत्वम् I con-

sisting of p. of sacred grain अभ्युषीय, अभ्युषीय,

महाश्वात्मसारिन् m or n (with मेह) L the period

of p. for the one sacrifice उपवसथि- after, 'r, 'r, 'r, 'r

aus p. and consecration of the son on the same day

अनुत्पत्त्या 'ar, etc p. for a future state अनुत्पत्तिकं धर्म
क्षान्ति

f Buddh p. for a religious ceremony दीक्षा 'r, 'r, 'r, 'r

'r, 'r, 'r, 'r p. for battle सोनाहिक 'r, 'r, 'r, 'r सोनहनिक् 'r, 'r, 'r, 'r

'r, 'r, 'r, 'r the p. of a house वास्तुसंपादनम् 'r, 'r, 'r, 'r p. of

cruse भेषजकरणम् Baudh p. of perfumes गन्धयुक्ति 'r, 'r, 'r, 'r

(with Rāmanujas) p. (of perfumes, flowers etc as one of

the five elements of worship) उपादानम् Sarvad the p.

of Yona सोमकर्मन् n in reca n. n. n.

species and line rolled up together in leaf of the betel

plant (can only called betel on Yan) वीरकम् Pancad,

वीरिका as, Kat'as, etc n. of the oblation हविष्कृति

the p. of the leaf वैदिकरणम् Laty'r quality and

p. गुणसंस्कार in comp Cant 15.4 रवि n. (of some)

अञ्जुसवः SBr, AitBr relating to the p. of सम्भरणीय

विप्रकृति, साम्पद n. Laus विप्रकृति n. विप्रकृति

f Kathā showing no p. for a festival निरुत्सवारम्भ

nfn 'ok through p. समुद्योगः , etc. the time of p.

(as a chapter) उपकल्पनीय nfn for vigorous and

active p. for war युद्धोद्यमः, युद्धोद्योगः

preparations परिष्कर and निष्परिष्कर without prepar-

ations Kathās .

busy with preparations for the sacrificial rite

इरज्यु nfn 10.93.2 making p. पुरश्चरणम् nfn

h p. for a festival निपूर्णता together with p.

सपुरश्चरण mfn for without n. निष्पत्तिर n. others

to make preparations (for a sacred action) with reference

to or in connection with अभ्युपाकृ (see) litr., ank -

for, later to make n. (for a sacred ceremonial) उपाकृ

उपाकरोति, उपाकुरुते

TS, litTr, for 12, litTr,

In, etc .

a particular ceremony preparatory to reading the

Vedas उपक्रमः a p. action औपकार्यम् ApGr p.

rite पुरस्क्रिया Cat , पुरश्चरणकर्मन् n , पुरश्चरणम्

Br , पुरश्चर्या the p. rites of marriage निवाहोद्देशविधि

m p. to पुरश्चरण mfn (comp) MBh relating to the

p. ceremony before beginning the study of the Veda औपक्रम

mfn .

prepare vb I स+भृ सम्भरते

RV, etc —

सज्जय Nom सज्जयति (rarely सज्जयते) MBh, ~~RV, etc~~

Kāv, etc सज्जीकृ सज्जीकरोति MBh, Kāv, etc — उपस्कृ

उपस्कुरुते, परिष्कृ परिष्कृणाति

PV (for a

sacred action with reference to no inconnection with)

अभ्युपाकृ (acc) MaitrS, SāṅkhSr, KatySr — संस्कृ

संस्कुरुते MBh, R, etc, निष्कृ निष्करोति, निष्कुरुते

RV, TS — अत्कृ SBr, अरं कृ RV, सकृ सकरोति

सत्कुरुते In, MBh, R, etc, समाकृ समाकरोति, समाकुरुते,

समाकृणोति, समाकृणुते RV, AV, कृ cl 2 P Ā cl 1 P Ā

cl 5 P Ā cl 8 P Ā RV, etc, कृ cl 2 P Ā cl 1 P Ā cl 5 P

Ā cl 8 P Ā IBh, R, etc, उपकृ P Ā RV, निष्कृ

(B D), अपि कृ TS, TBr, PBr, संकृ संकरोति,

संकुरुते (संस्कृ) उपकृप् caus उपकल्पयति,

कृप् caus कल्पयति, कल्पयते RV, AV, SBr,

IBh, etc समुपकृप् caus समुपकल्पयति Bh, (in

Various ways) विकृप् caus विकल्पयति RV, AV, BhP,

कृप् cl 1 कल्पते Bhatt 14.89, अवकृप् caus

अवकल्पयति SBr, etc, प्रकृप् caus प्रकल्पयति n,

MBh, etc — उपसाध् caus उपसाधयति BhP, Mār̥kP, Susr,

साध् caus साधयति MBh, (food) परिसाध्

caus परिसाधयति Pañcar — समायुज् समायुनक्ति, समायु-
ज्

BhP, सम्प्रयुज् caus सम्प्रयोजयति Hariv, युज् cl 7

(Dhātup 29.7) युनक्ति, युञ्जे (en. युञ्जति, युञ्जते

Ved योजति, योजते) PV, etc, युज् उद्युनक्ति,

उद्युजे — उपरच् caus उपरचयति Kād — विधा

विदधाति, विधत्ते PV? AV, Br, Up, प्रतिविधा प्रतिविद-

धाति, प्रीतिविधत्ते

R — समुपपद caus

समुपादयति

R, उपपद caus उपपादयति MBh, F .

II अञ्ज् cl 7 अनक्ति, अञ्ज् — (produce, cause)

अभिश्ची, अभिश्चीणाति TBr — अञ्ज् RV 7.44.5 — इरज्य

rarely इरज्यति, इरज्यते — उपढौक् caus उपढौकयति

— उपाह् उपाहरति, उपाहरते MBh, Nir — चेष्ट्

cl 1 चेष्टति, चेष्टते SBr 14.9.4.18 — (a way for) तन्

cl 8 तनोति तनुते RV 1.83.5 — दीक्ष् pf दिदीक्षुर्

MBh — निःष्ठा निस्तिष्ठति Chp, निःष्ठा caus निष्ठापयति

Kātyā' — परिशुम् परिशुम्भाति AV — (esp. meat) पिश्

(पिशे) cl 6 (Dhātup 28.143) पिशति Ved also पिशते

— प्रतिभूष् प्रतिभूषति RV — प्रमृज् प्रमार्ष्टि (प्रमज्जेति,

प्रमज्जेते MBh, प्रमज्जयति Susr) MW — प्रवण्य Nom
प्रवणयति

Dharmās' — (a path) प्राञ्चं कृ RV — मा cl 2 माति

(Dhātup 24.54), cl 3 मिमिते (25.6), cl 4 मयते

(26.33) RV — (an oblation of Soma etc) मिक्षि मिमिक्षि

मिमिक्षीति RV, VS, Br — राध् caus राधयति AV, etc

राध् राधयति RV, VS, Br — वन् cl 1 (Dhātup 13.

19.20, 19.42) वनति (Ved also वनते), cl 8 (Phātup

30.8) वनति, वनुते RV — (a road) विचि विचिनोति

विचिनुते RV — विमा विमाति, विमिमीते

RV — व्रज् caus or cl 10 व्रजयति Phātup — शम् cl 4

शाम्यति (rarely शाम्यते and ep. also शमति, शमते

Ved शाम्यति, शिभ्यति and cl 2 शम्नाति)

VS — (a sacrificial victim) शिभ् cl 4 शिभ्यति

TS, Kāth, शम् - शुभ् (शुभ्) cl 1, 6 (Phātup 18.11,)

28.33) शोभते, शुभ्माति RV, AV — संविष्य RV 8.75.11 8

— संशो संशिशति, संशिशीते

RV, AV, Br, KātyŚr

— संनम् caus संनामयति^A, SBr, GrSrS, संनम्

संनमति, संनमते

RV, AV, VS, Br — सम्ञ्ज् समनक्ति

समञ्ज् RV — (for battle etc) समुदि समुदीते

MBh — (an oblation) सामिद RV 8.10.2 — सूद्

caus or cl 10 सूदयति, सूदयते RV — स्वद्, स्वाद् caus

स्वदयते
स्वदयति, स्वदयते RV, TS, Br, Mn .

to boldly prepare to प्रोत्सद् प्रोत्सहति (inf

Bhatt to p. a sacrifice to आकृ P (dat) RV 4.17.1

to p. by heat कथ् cl 1 कथते Kath to p. food

संसाध् caus संसाधयति IBh 1.2841 to p. (food etc

for strenthening निशि निशिशाते PV to p. for

प्रयुज् प्रयुङ्क्ते (rarely प्रयुनक्ति) (dat) RV ,

तक्ष् cl 1 तक्षति (en. also Ā) (dat) PV ,

व्यवस्था व्यवतिष्ठते (dat) P , समुत्था समुत्तिष्ठति,

समुत्तिष्ठते IBh, VarBrS , सम्प्रवृत्

सम्प्रवर्तते (dat loc inf) IBh,R,etc to p. for doing

anything संनह् संनहाते (inf) Bhartr to p. one's

self सज्जय Nom सज्जयते , इभुं cl 1 (Dhātup 18

11) शोभते R , A to p. the Soma juice अधिषु

RV 9.91.2 to p. the way वज् cuas or cl 10 वाजयति

to p. to समुत्था समुत्तिष्ठति, समुत्तिष्ठते (loc inf)

MBh, VarBrS to p. what is necessary सम्भृ सम्भरते

(with सम्भारान्) to p. (wine spirits etc) सु

cl 5 (Dhātup 27.1) सुनोति , सुनुते Sch on Pāṇ 2.2.132

to be prepared सज्जय pass सज्जयते HParis ,

संस्कृ pass संस्क्रियते Mn, MBh, etc to be p. fr धृ cl 1

धारयते (Dhātup 22.3) more commonly धृ caus

धारयते ṢBr , यत् cl 1 यतते (acc) R to be p.

together समुपकृप् समुपकृत्यते to become p. सज्जीभू

सज्जीभवति Kathās, BhP, Hit to be made p. for युज्

pass युज्यते (ep. also युज्याति) (dat) Bhag to cause

to be p. प्रकृ caus प्रकारयति aut .

to cause to prepare सम्भृ caus सम्भारयति P,

—संकृ caus संकाशयति MBh .

to wish to prepare अवकृ d sid of caus (impf

3 pl अन्वयिकव्यायिषम् AitBr, — शुभ् desid शुशोभिषते

शुशोभिषति, शुशुभिषति, शुशुभिषते Vir 8.10 .

prepared adj I सम्भृत S'r, Kālid, Susr, उप-

सम्भृत Susr — सञ्जीकृत Kathās, BhP, Hit, सञ्जीत

MBh, R, etc, सञ्जत f(अ) MBh, Kāv, etc, सञ्जीभूत

Kathās, BhP, Hit — सिद्ध Mn, Mbh, etc, (as food)

संसिद्ध R, Hariv, उपसिद्ध Gobh, प्रसन्धित

Kathas, Susr, (as Soma) साधु f (बी) PV, AitBr —

उपस्कृत — परिष्कृत RV, etc — उपाकृत, निष्कृत,

संस्कृत RV, etc, (as food) उपसंस्कृत MBh,

Susr 335.14, Car, उपसंस्कृत Susr — परिकर्मित Var, Sarvad

— संस्कृत RV & AV, कृत RV, AV, etc, कृतसंस्कार,

कृतक Nir, MBh, etc, प्रकृत RV, etc — उपकृत

SBr, AitBr, KātyŚr, Mn, etc, कृत AitBr, SBr, ŚāṅkhŚr

etc, उपकल्पित, संकृत MBh, कल्पित, विकल्पित,

संस्कृत Bhatt, प्रकल्पित MBh, Kav, etc, प्रकृत

R, Kathās, समुक्लपित MBh, R — निष्पादित Pur, Vet —

उपसंपन्न L — समुपादित R — सैनद्व Rajat —

आरचित — रचित Kav, Var, BhP, उपरचित BhP, Bhartr,

Kad — दीक्षित f(ई) GopBr 1. ~~5.24~~ 5.24) (dat, instr or

comp) MBh, R — प्रयुक्त Kum समायुक्त R .

II अव्यक्त — उच्यत — उपदीक्षित Pāncat —

उपाहृत AV 10.1.19 — निक्षित RV — पिक्षित AV

— पिष्ट RV, AV, VS — प्रणीत Rp, MBh, etc — प्रस्तुत

W — प्रास्थित Rv, Br, ŚrS — मृष्ट R, Hariv, Var —

शङ्ख

KātyŚr, Bhṛ — वर्तित MBh, Pāncat — as a

road) वितत

AV — विनिर्मित MBh, P, etc —

शमित

VS — संयत Hariv, उद्यत, संयत्त

Mn, MBh, etc — संयित Bhpr — समन्त RV — समुद्यत

R, MarkP — समुपाजित MW — हित f(आ) RV .

not prepared असंस्कृत SāṅkhGr , अविकृत

Āp, Gaut .

being completely prepared for anything सर्वसन्नाहःL completely p. प्रतिसंयत्त MBh flesh of an animal not

p. for sacrifice अनुपाकृतमांसम् not p. (in mind) for

any important performance अप्रयत्नम् In, Āp, (once said

of food) Āp not sufficiently p. (a morbid state of the

humours) साम Car, Bhpr one who has p. a sacrifice

वितताध्वरः ṢBr possessing householders that have p.

a sacred fire-place अग्निचितवत् Pāṇ 8.2.10, Sch p. again

पुनःसिद्धं Gaut p. and not p. कृताकृत MBh 13.2794,

Vājñ 1.286 p. food कृतान्नम् ṢBr 13, KātyŚr, Lāṭy, Un,

Susr p. for अभ्युद्यत (inf (Hariv etc) dat (VarBrs)

or loc (Mn 9.302) or in comp (Megh) , उद्युक्त MBh,

R, Kathās , युक्त (dat) MBh , समुत्थित (loc)

MBh, R, BhP , स्थित (dat) Yājñ, Kum , सम्प्रस्थित

(dat) MBh, Hariv , तस्मिन् (dat) MBh , धृत

MBh, R , उपकल्पित Baudh , कल्प f(अ) (loc or

inf) MBh , कृतक्षणा Jātakam , यत्न ^{२,} MBh, Hariv ,

संशित (loc) AV, MBh, etc , सम्प्रस्तुत (inf)

Rājat p. for anything बहुपरिकर Ratnāv, बहुकक्षय

Baudh , सम्प्रसन्न TS, MBh, BhP p. for a sacrifice

प्रस्तुतयज्ञ

MW

p. for battleसमशेयत

MP

p. from ज्ञf(आ)ifc Mn 5.25, Susr, Heatp. fromrice शाकिक

Heat

p. ground वद्धू, वद्धूमिf L (food)p. in honour of the deadपितसम्बद्ध

Āpast

p. mixtures

रसयज्ञः

m pl MBhp. of इतिकृत(ifc)Gitp. on fire पक्वf(आ)

RV, etc

a p. placeसंस्कृतम्

RV, TS, ŚBr, GrŚRS

p. toसमुद्यत(inf ordat)

R, BhP, Kathās, स्थित

(dat)

Yājñ, Kum, संनिहित

Sakp. togetherसमुपकृतSan hŚrp. to killवधोद्यत

p. with milk गौमसृजिक PV 3.58.4, 6.23.7, 7.21.1 p.

with dadhi दधिवत AV 18.4.17 p. with stones अद्रिपुत

RV well p. सुसंभृत MBh (printed सुसंबृत) , सुसाधित

Lalit , सुपरिष्कृत f(आ) MBh , सम्प्रसिद्ध Susr , (as

food) सुयोजित R , सुसंस्कृत R, Lalit , साधुसंस्कृत

SBh , सुधित RV , (as a path) सुनीत MBh , सुवृत

AV, etc , सुपुत RV well p. for a solemn rite प्रयत

(with loc, ifc) Kāth'p, Mn, MBh. etc what has been p.

before रचितपूर्व Sak whose body is not p. in fire

अतस्तनु

RV 9.83.1 with p. mind गूतमनस

(Say) RV 6.63.4 .

to be prepared सम्भार्य TS , सम्भृत T , TBr ,

साध्य

car , उपकल्पयितव्य susr , उपकल्पनीय

Car , प्रातिकल्प्य MBh , योक्तव्य TS , Bhag (योक्तव्यम्

impers) , पुरस्करणीय (r) , पुरस्कृतव्य (Hit) ,

संस्कृतव्य

Hariv , Sank , KatySr , Sch , संस्कार्य ,

प्रकृतव्य

MBh , उपसमार्या Kaus , (said of Soma) मरिच्य

as happening to be prepared

यथासिद्ध

R .

having prepared

उपकल्प्य

~~अथवासिद्ध~~ ind p , आरचय्य

ind p , अलङ्कुला ind p Pan 1.4.64, Sch , अङ्कुरा

Ved ind p RV 10.51.5 .

preparer n योजकः — शमितृ m P, Br,

MBh, (of sacrificial food) शिमः TS .

one who prepares प्रकल्पयितृ m ŚBr, (food)

संस्कृत Mn 5.51 any preparer of mercurial and chemi-

cal compounds रसज्ञः a female servant who prepares

perfumes गन्धपेशिका Hariv 8394 ' preparer of food ' (a

cook) अन्नसंस्कृतृ m Āpast, गौजागारिकम् L, भक्ष्यकारः

a preparer of sweet spirituous liquor मध्वास्ववार्तिकः L .

preparing (a sacrifice) adj अरम्भ कृत RV —

इषुकृत , इष्कृत , इष्कृत — उपसाध्यक — संस्कारक

Kāty¹Sr, Sch, संस्कृति TS, TBr .

preparing a way पथिकृत RV, AV, SBr, SrS p. for

war युद्धयोजक MS the p. of Soma सुलन f(अरी

Pan 4.1.7) RV, AV p. Soma सुष्वि RV p. the oblation

हविष्कृत RV, SBr, SrS , हव्यसूद (RV) हव्यसूद

(TS) , हव्यसूदन (VS) .

being prepared संसज्जमान , आयत्त R .

preparing n रज्जुीकरणम् W — सम्पादनम् In

— संहनम् Hariv — साधनम् (ifc fआ) Kathās,

MarkP, प्रसाधनम् (ifc fआ) Susr — (the act of)

रचनम् Kav — उपस्कृति f Comm on Pāṇ — संस्करणम्

Gobh — उपकल्पनम् KātyŚr, (medicine) उपकल्पना

Susr, (articles of food) उपकल्पना Susr, कल्पना

Susr, BhP .

the act of preparing an oblation हविष्करणम्

TS, Br the ceremony of p. the three sacred fires Ahavan-

iya, etc अग्न्याधानम् KaushBr, अग्न्याधेयम् AT, Mn, etc

for p. land साधसे (with क्षत्राय) RV 8.71.12 p. food

पक्ति f Mn 9.11 (अन्नपक्ति) p. for battle युद्धोद्योगः

युद्धोद्योगः MBh ' p. the Agni called Savitra ' (N. of

सावित्राच्यति

Wk) सावित्रचयनम्, (f IndSt ' p. the caldron ' (N.

of the sixth book of the Śatapatha ~~Brāhman~~ Brāhmana)

पुश्वासंभरण p. the sacred fire place अग्निचयः (Śulb),

अग्निचयनम्, अग्निच्यति f, अग्निचिसा (ŚBr) p. the sacr

ificial fire place अग्निसंस्थः, अग्निचयः (Śulb),

अग्निचिन्ता
अग्निचिन्ता, f अग्निचिन्ता (Sr) a vat for

the mixing i.e. p. of indigo नीलसन्धानशाण्डम

Hit .

the being prepared सज्जता Das , सस्कृतनम

Jaim , रन्धि f BhP .

preponderance n बलवत्त्वम् (Kap) — उद्देशः

MBh, Susr, VarBrS, etc — आधिक्यम्, अधिकता,

आधिक्यम् — भूगस्त्वम् Gr'SrS, Gaut, Susr .

giving preponderance उद्देशिन् mfn ifc Susr .

preponderant adj भूयस्विन् f(आ) TāṇḍBr .

preponderate ab उद्भिच pass उद्भिच्यते RV 1.102.

7, 7.32.12 — प्रास प्रास्ति RV .

preponderating adj बलवत् VPrat .

preposition n उपसर्गः (gana न्यङ्दि Paṇ 7.3.

53) Paṇ 1.4.59, 6.3.97, 122, Kāty, Pat, RPrāt, APrāt. etc

connected with a preposition औपसर्गिक mfn

connected with a p. etc सगतिक् mfn P t (in gram)

preceded by a p. औपसर्ग mf (आ) n RPrāt, Kās furnis

hed with a p. उपसृष्ट mfn Paṇ 1.4.38, Nir, APrāt, etc .

(in Gr) a term for certain perpositions not conn-

ected with a verb but generally governing a noun (wither

separated from it or forming a compound with it) कर्मप्रवच-

(scil ^२शङ्ख) Pan 1.4.83-98, 2.3.8, etc .

prepositive adj औपसर्गिक .

quite prepossessed with प्रतिनिविष्ट (loc) R .

preposterous adj व्यहस्त Bham .

prepuce n मेदु-चर्मन n, मेदु-त्वक् f Susr .

having no prepuce दुश्चर्मन mfn L , विक्रीडा

f(आ) Susr , क्षिपि विष्ट L a person having no p.

द्विगमनकः L .

prerogative n पूर्वपरिग्रहः MBh — आधिकारः

प्रक्रिया MBh, Kathās, etc .

' pre-sacrifice ' (preliminary offering) प्रयाजः

RV, TS, VS, Br, GrŚrS .

prescribe vb व्यादिश् व्यादिशति MBh, Kāv, etc

उपादिश् उपादिशति MBh, Bhṛ, उपादिश् उपादिशति,

उपादिशते MBh, Mn, Kum, Pañcat, etc — विकृप् caus प्रकल्पयति

Car — संविद्या संविदधाति, संविधते MBh, R, Suśr .

to prescribe variously विकृप् caus विकल्पयति

^{-/}
Kas, Prab, BhP .

to be prescribed इष pass इष्यते Mn, R .

prescribed adj व्यदिष्ट MBh, Kāv, etc, उपदिष्ट

— (esp enjoined by traditional law) स्मृत ^{-/} ^{-/} AsvSr,

Mn, Yājñ, etc — (esp. enjoined by Smṛiti) स्मृत

^{-/} ^{-/} AsvSr, Mn, Yājñ, etc, संस्मृत Hariv — विहित GrSṛS,

Mn, MBh, etc — वैध f(इ) TS, Sch, KātySr, Sch, etc

— वैधेय MW — नियमित W, नैयमिक Āpast,

नियुक्त — प्राप्त (fr caus) — कृप्त in 3.69, 11.27

— अविकल्पनीय — यथोक्त f(आ) Kaus, Mn, etc — संदृष्ट

(in sacred books) संदृष्ट R .

according to the prescribed observances यथादीक्षम्

ind MBh any p. act विधि m Mn, Kālid, Pāncat any p.

ceremony विधि m Mn, Kālid, Pāncat eating the p. diet

प्रतिभोजिन Car fitness to be p. विधेयता Prayasc form-

erly p. पूर्वोदित Mn inaccurately p. विषमशेष L it is

p. (scil by authorities) विज्ञा pass विज्ञायते Gr'ss

nonperformance of p. duties निष्क्रियता Mn, Mb non

performance of what is p. शिष्टाकरण Gaut not according

to what is p. अविधानतः ind Mn 9.144 & 12.7, अविधिमा

instr ind MundUp Mn 5.33, Ap, etc , अविधानतः ind Mn 9.

144 & 12.7 not p. in the Sastras आशस्त्र f(आ) Jaim,

अशस्त्रीय not p. in the Vedas अवैदविहित Mn 5.43,

अवेदीकृत MBh 12.4397 one who knows the p. form

विधिज्ञ W one who knows the p. mode विधिज्ञ W

p. by doctors वैद्यप्रज्ञप्त Divyāv p. by rule विधिदृष्ट

MBh,R p. by the learned शिष्टादिष्ट MBh p. custom सविद

f Śis 12.35 p. diet प्रतिभोजनम् Car p. in a Brāhmaṇa

ब्राह्मणविहित Lāṭy , ब्राह्मणेवत् ŚrS p. in codes of law

स्मृत्युक्त W p. the Śāstras शास्त्रदृष्ट n, Kāv, etc p. in

the Veda श्रुतिकथित W so p. एवंकृत ~~प्रति~~ RPrāt

state of being p. विधेयता Prāyaśc .

to be prescribed शासितश्च Pān 3.3.133, vārtt 3 ,

कल्प्य (Pān 3.1.100, Top 26.17.18) .

to be prescribed according to अनुविधेय (instr)

Pat .

prescribing adj विधायिन Nyāyas, Rajat .

not prescribing as obligatory अपव्यक्त f(इका)

p. acts कर्माभिधायक, कर्माभिधायिन w p. duties कर्मा-

भिधायक, कर्माभिधायिन w .

the being prescribed विहितत्वम् Heat the not be-

ing p. अविधानम् KātyŚr, अनिधि f .

prescription न विहितत्वम् Heat — (in med) प्रक्रिया-

Bhpr — उपदेशः Ttp, Mh, Mn, Susr, Sak, Nit, etc — उद्देशः

— दिष्टि f TāndyaBr 25.19 .

according to prescription यथाविधानम् ind Pāncat,

यथाविधानेन ind Yājñ, यथाविधि ind Kaus', n, etc confor-

ming to p. लेखारथवृत्त mfn Car ~~रथ~~ medical p. पक्रिया

Bhpr .

presence n उपस्थिति f Sah, उपस्थानम् Yājñ,

Hcat, संस्थः RV — विद्यमानता, विद्यमानत्वम् Samk

— संनिधि m AsvSr, Mn, MBh, etc, संनिधानम् R, Hariv, etc,

संनिधानम् Rajat, संनिध्यम् Mn, MBh, etc — सम्मुखीकृतम्

Sah, आभिमुख्यम् Pāṇ, Pāṇcat, Sah, पारिमुख्यम् Pāṇ 4.3.58,

Vārtt 1, Pat; अभिमुखता — सकाशः ŚrS, p, MBh, etc

— सम्पत् KātyŚr, MBh, Kāv, etc — दर्शनम् ĀsvGr 3.7,

In 2.101, 4, Yājñ 1.131, 2.170, MBh, etc — आविर्भूतिः ŚBr,

Chp, Sāh, आविर्भूति f — अन्तः — वर्तमानम् Kāv, BhP

— समभ्याशः MBh .

being in the presence of अभिमुखीभूत mfn being ~~xxx~~

in the p. of the gods अन्तिदेव mfn PV 1.180. by one's

mere p. संशये loc (with चिद्) endowed with p. of

mind प्रतिभावत् mfn Kathās, प्रतिभाभवत् mfn MBh, Kāv, etc

enjoyment of anything in the p. of the owner प्रत्यक्षभोगः

W from (one's p.) संनिधानात् (with gen) from the p.

of सम्पितः ind (with gen or ifc) Hariv, Kathā, सका-

शात्, सकाशतः having p. of mind सम्प्रतिपत्तिम् mfn MBh ,

तत्कालधी mfn L, तत्कालोत्पन्नी mfn L. interent and

inseparable p. of any one thing in another (as oil in

sesamum seed) व्याप्ति f Kap, Nyāyam, Sc h in my p.

मत्स्यक्षम. ind Bhag, मत्स्यकाश MW in p. of

सम्मुखम् ind (gen) MBh, Kāv, etc, सम्मुखे

ind (gen or comp) MBh, Kāv, etc , अभिमुखे ind (gen or

ifc) R , अभिमुखम् ind , पुरतः ind (gen or comp)

KathUp, MBh, etc , पुरस्तात् ind (gen, abl, acc, or comp)

RV, etc , अग्रतः ind , मिषः cl 6 P (generally used

in gen) in p. of all सान्त्वय mfn Kāty in p. of others

उपजनम् ind Kir in the p. अभीक्ष्णे loc, ind (gen) RV

समक्षतः

in the p. of समक्षम्, समक्षात्, समक्षे , ind (dat, gen

or comp) RV, etc , प्रत्यक्षम् ind (gen or comp) AV, etc

(also प्रत्यक्ष ibc) , पुरः ind (gen, acc, abl or comp

RV, etc, संनिधाने (with gen or ifc), संनिधौ

(with gen or ifc), संनिधिम्, समीपे, समीपतः

IBh, P, etc, संस्थे loc, अन्तिके ind (with gen or ifc),

अन्ति ind RV, AV, सकाशे, संदर्शने (gen or comp)

प्रकाशे ind ifc IBh, Prab, अभितः ind (gen) Bhag,

etc, उपाके ind RV, प्रति ind, मध्ये ind (with

gen or ifc) , सया ind RV, VS, TBr in the p. of

Bhairava मैरवाग्रतः ind RV in the p. of kings राजवति

ind Apast in the p. of men मनुष्यस्तश्च ind Nidānas into

p. of अन्तिकम् ind (with gen or ifc) into the p. of

the chief of the herth यूथपतिसकाशम् ind Hit not commi-

tted in the p. of others निरन्वयम् mfn in 8.332 possess-

ed of p. of mind संप्रतिभ mfn P, Kathās p. of mind

सम्प्रतिपत्ति f MBh, Kāv, etc , प्रत्युपक्रमतिलम् MBh, Susr,

'Sak 5.¹²/₂₀ (v.l.), बुद्धि f Pāncat. Hit , प्रतिभा

Kām , प्रतिभा MBh p. of One's Guru गुरुसंनिधि m

Ap 1.10.14, Mn, etc p. of the god देवसंनिधि m MBh the p.

of the hetu with the Sādhya व्यभिचारः MBh p. of this one

~~व्यभिचारः~~ एतत्समीपम् / use of anything in the p. of the owner

प्रत्यक्षभोगः अन्तिकात्
~~सुतस्वमीपम्~~ / within the p. of ~~प्रत्यक्षभोगः~~ ind .

संनिधा
 to appear in the presence of ~~अन्तिकात्~~ pass of caus

संनिधाप्यते (gen) BhP .

present vb I यद् caus अर्पयति Yājñ, Pāṇcat,

Vikr, etc — निविद् caus निवेदयति, निवेदयते Br, GrS,

etc, प्रतिविद् caus प्रतिवेदयति RV, AV, MBh, etc,

आविद् caus MBh, Kathās, विनिविद् caus विनिवेदयति

Hcat, सनिविद् caus सनिवेदयति P — प्रसादीकृ

(with gen ~~comp~~ of person) Pāṇcat, Kā, Rājat, etc —

उपगोक् caus उपगोक्कयति Hit. Comm on KātyŚr, 7.2.2,

Kārand — प्रतिहृ प्रतिहरति, प्रतिहरते Bhp, हृ

cl 1 (Dhātup 22.2) हरति, हरते (es. with वलिम्)

AV, etc, प्रत्यभिह caus प्रत्यभिहारयति Gobh (v.1.) —

उद्ध उद्धरेत Yājñ 1.159, BhP 4.30.47 — प्रथम प्रवच्छते,

प्रथच्छते RV, etc, (rain, gifts etc) नियम

नियच्छते RV, AV, Br, etc — प्रदा प्रददाति rarely

प्रदत्ते RV, etc, दा cl 3 ददाति (दत्ते) cl 1 दाति

(RV 4-7) RV, etc, प्रतिदा प्रतिददाति, प्रतिदत्ते MBh, R,

संदा संददाति, संदत्ते RV, AV, समादा समाददाति MBh,

Hariv .

आवप आवपति — caus आविश caus आवेशयति —

उयम उयच्छति if the result of the action returns to the
~~agent~~

agent, Paṇ 1.3.75) उयच्छते RV, A, TS, MBh, BhP, R, etc

— उपनम caus उपनामयति Lalit, Kāraṇḍ — उपपद

caus उपपादयति Bh, MarkP, Mn, Yājñ, Ragh, etc — दाश

cl 1 दाशति, दाशते (acc) (dat) RV 1.93.3, 2.19.

4, etc caus दाशयति Śr 1.6.2.5 — (esp. sacrifici

ial food, the funeral oblation or libation to deceased

relatives) निर्वप निर्वपति, निर्वपते — प्रग्रह

प्रगृह्णाति, प्रगृह्णीते ṢBr, ŚāṅkhŚr — प्रणी प्रणयति,

प्रणयते Bhatt — प्रतिधा प्रतिदधाति, प्रतिधत्ते

AitBr — प्रतिभृ प्रतिभरति RV — प्रसूह प्रसूहति,

प्रसूहते ṢBr — प्रब्रू प्रब्रूवीति प्रब्रूते

Apast — प्रभूष प्रभूषति PW 1.159.1, प्रभृ

प्रमरते
प्रभृ प्रभृ प्रमरति, RV, AV, ŚāṅkhŚr — विश्राण caus

विश्राणयति Gobh, MBh, etc — श्राण cl 1 (Dhātup

19.36) श्राणति cl 10 (32.4) श्राणयति — संख्यद

(छन्द) caus संछन्दयति (only ind p संछन्द्य)

MBh — मन cl 8,4 (Dhātup 30.9, 25.67) मनुते, मन्यते

(ep. also मन्यति) IBh — सम्भृ सम्भरते MBh — स्पृष्ट

caus स्पर्शयति, स्पर्शयते In, MBh, etc .

to present any one उपनम caus उपनामयति (gen)

Lalit to p. any one with स्वीकृ caus स्वीकारयति (two

acc) राजत , सम्भृ caus सम्भावयति (acc) (instr)

Kāv, Kathās, BhP , आदशस्य Nom P (gen) PV 7.37.5,

8.97.15 to p. anything विनियुज caus विनियोजयति

(acc) to (dat) पाँचार to p. anything to Brāhmans

विप्रसात कृ विप्रसात्करोति (acc) hagh to p. (food

etc) for strengthening निशि निशिशति PV to p. in

addition उपप्रयम ~~अ~~ उपप्रयच्छति 'SBr to p. itself

उपगम उपगच्छति B, Megh, Pañcat, etc to p. one's self

उपसंजन -संनिवेदयति
A Paribh 64 , आत्मानम् संनिवेद (,

(as a slave) निवेद caus निवेदयति, निवेदयते (with

आत्मानम्) 'SBr, En, etc , संनिपत् संनिपतति vajracch

to p. one's self before स्था cl 1 तिष्ठति, तिष्ठते

(with अगे, अग्रतः and gen) to p. one's self to

पतिभा पतिभाति (gen or acc) MBh, R, etc , अभिवाद caus

अभिवादयति, अभिवाक्ष्यते SankhGr , (dat) to p. respect-

fully with सम्पूज caus सम्पूजयति (instr) Hit

to p. reverentially विध cl 6 विधाति (also विधते

RV) RV, AV to p. to उपप्रदा p SBr 1 , सम्प्रयम्

सम्प्रयच्छति, सम्प्रयच्छते (dat gen accord to Pan 1.3.55, ~~etc~~

also instr) RV, etc , निधा निदधाति

(dat or loc) , धा Ā (loc dat or gen) RV, Br, MBh,

etc , धृ cl 1 धरति, धरते (Dhātup 22.3) more

commonly धृ caus धारयति, धारयते (gen) Karand ,

निशास निशासति (dat) RV 4.2.7 , प्रतिष्ठा caus

प्रतिष्ठापयति ĀsvGr, Sn, MBh, etc , समुत्सृज समुत्सृजति

(dat) R, Hcat to p. together सम्प्रयम सम्प्रयच्छति,

सम्प्रयच्छते RV, etc to p. to the Brāhmans ब्राह्मणसात कृ

MBh, Hariv, Kathās to p. together mutually सम्प्रयम

सम्प्रयच्छते to p. to the gods and Brāhmans देवब्राह्मण-

सात् कृ Hcat 1.7 to p. to the mind प्रयम (with

बुद्धौ १) प्रयच्छति, प्रयच्छते, भू caus भावयति

rarely भावयते MBh, Kāv, etc to p. with अभिपृ

(instr) Hariv, Athās, पूज cl 10 (Dhātup 32.100)

पूजयति (ep. also पूजयते and cl 1 पूजति)

(instr) Mn 7.203, पृ cl 9 (Dhātup 31.19) पृणति

RV, cl 6 (√ पृण Dhātup 28.40) पृणति RV cl 3 (Dhātup

25.4) पिपति RV (also Ā) (instr) RV, AV, पृ

caus पूरयति (Dhātup 33.126), पूरयते (instr) MBh,

Kāv, etc, शि cl 3 शिशति (instr) RV, संयुज

caus संयोजयति (instr) Yājñ, Bh, etc, संयुज

caus संवर्धयति (instr) R, Ragh , संगम caus संग-

मयति (instr of pers and acc of thing) AV, etc , संतुष्ट

caus संतोषयति, संती संनयति (instr) RV ,

सम्पवृज caus सम्पवर्जयति : Bh , सम्पृच्छ सम्पृणक्ति

सम्पृच्छ (instr) RV, AV, TBr , संसृज संसृजति,

संसृजते (instr) RV, AV, VS, Br, Ap, Bh , सच

cl 1 सेवते (rarely सेवति) (instr) Ragh , प्रतिकम्भ

caus प्रतिकम्भयति (instr) HParis , कम्भ caus कम्भयति,

कम्भयते (in Kir 2.55 with two acc and instr),

संविभज संविभजति, संविभजते
(instr) MBh, Kav, etc , प्रतिपद

caus प्रतापादयति instr) Kārand , प्रतिग्रह caus प्रतिग्राहयति

(2 acc) MBh, R, Kālid , संयम संयच्छति rarely Ā)

Pān 1.3.35 , यम cl 1 यच्छति (Ved also यच्छते and Ved

ep. यमति, यमते) (instr) RV, etc to p. with a gift

सम्भज सम्भजते PārGr, MBh to p. with clothes

आच्छद आच्छादयति Bh, Mn, etc .

to be presented with सम्भृच Ā and pass .

to cause to present दा caus दापयति Pān 7.3.36)

VS 9.24, AV 3.20.8, Mn, etc .

to wish to present धा desid दिधिषति, दिधिषते EV

to wish to p. with शिक्ष cl 1 शिक्षति (instr) Nir,

SankhBr .

present adj I उपस्थित R, BhP, Kum, etc,

प्रत्युपस्थित SaddhP, व्यवस्थित MBh, Sarvad — विद्यमान

Pat, Kav, Pur — सम्मुख f(ई rarely आ) SBr, etc,

प्रातिमुख f(आ or ई) R, परिमुखि f(ई) Pan 4.

4.79, परिमुख्य f(आ) — समक्ष Sak, BhP — वर्तमान

KatySr — इदानीतन f(ई) Sāh — (not future) साम्प्रति

f(ई) Kull, (not future) साम्प्रत, (not past)

साम्प्रत — सद्यस्क MW — सद्यश्च RV, AV — पाणिगत

II अस्ति ind (gana चादि and स्वरदि) L

— अभू RV — असन्वत् AV 6.12.2 — आसा and

अस्या (generally used as an adv) — इदम् (अयम्

इयम्, ताम्) — उपसंजात Paribh 64 — औपपत्तिक

— Bh — कुर्वत् AitBr 4.31.3 — जात TS, VS, etc —

देश्य Mn 8.52 (? v) देश) — पार्श्वसिन्ध Kathās

— प्रसुप्तम् MBh, Kāv, etc — प्राप्त Mn, MBh, etc —

भवत् f(अन्ती) RV, etc — भव्य RV, etc — भूत

f(जा) Kan — शकाश L — सन्निधायिन् Mālatīm —

सनि विष्ट

W — सनिहित

MundUp, MBh, etc —

सम्प्रवृत्त

Bh^p — स्थायिन्

Kav, Kathās

— स्थित

Mn, MBh, etc .

not present अनुपस्थित, अनादिष्ठित, अविद्यमानKatyŚr, Laty, Mn, etc , अनापत्त , असंपात f(आ)Kaus , अविभवत् KatyŚr , असाक्षात् ind not accordingto p. circumstances असंप्रति ind (gana तिष्ठद्वादि)

Pān 2.1.6) ŚBr 9 .

always present सदाभव्य ind at p. सम्प्रति ind

Kav, RamatUp, VarBrS, etc , एतर्हि ind TS, SBr, AitBr,

etc being p. सत f(सती) RV, etc , उपनम Naish,

विष्टित R, Hariv , सहस्थ, सहस्थित Kathās ,

वर्तमानता, वर्तमानत्वम् Samk, Sarvad , भव्यम् AV, etc

belonging to the p. दृष्टव्यमिति Buddh belonging to the p.

day नूतन f(आ) RV, etc, नूतन f(आ) RV, BhP

belonging to the p. time अधुनातन f(इ) SBr , सद-

स्वादीनम् , साम्प्रत comprising the p. and the foll-

owing day अद्य- PBr the condition of p. time वर्तमानता,

वर्तमानत्वम् Samk, Sarvad down to the p. time अद्यापि

ind extending over the p. time अधुनातन f(ई) SBr

happening in the p. time एतत्कालीन in p. past and

future भवद्भूतभवि ind Vop in the p. year ऐषमस

ind (Pan 5.3.22) SBr 3 knowing (only) the p. (not

what is beyond) सम्प्रतिविद् KaushUp like the p. time

वर्तमानवत् ind Pan 3.3.31 made p. प्रत्यक्षीकृत W

not agreeing with any p. circumstances वर्तमानाक्षेपः

Kavya not agreeing with any p. event वर्तमानाक्षेपः

Kavyāḍ not belonging to the p. time अवर्तमान (gana

-पार्वादि) , (as Brahman) असाध्यत MarkP now p.

वार्तमानिक Samk not p. to the sight अप्रसक्त not

valuing the p. day किमद्यक् MBh of the p. moment

इदानीं तन f(इ) Sāh one who believes only in the p.

time तदालमात्रश्रद्धय Hariv 11.180, v.1. तदालमात्रश्रद्धय

on the p. occasion इहसमये ind the p. age कति

m AitBr, Mn 1.86, 9.301f, MBh, etc , तिष्ठन् (m L)

MBh 6, Hariv 3019 p. and future life दुष्टादुष्टजन्मन्

the p. and the following day अद्यावन् TS p. before the

eyes प्रसक्ष f(आ) Up, MBh, etc p. case प्रकृतम्

MW the p. day अद्यादिनः, अद्यादिनम्, अद्यादिनसः, अद्यादिनस्य

p. in all beings सर्वभूतस्थ, सर्वभूतास्वेत MBh p. in all

elements सर्वभूतस्थ, सर्वभूतास्वेत MBh p. in an asterism

भाविचारिण Var p. purity सद्यःशौचम् Gaut, सद्यःशुद्धि

f MW a p. sovereign साम्प्रताधिपः MarkP the p. tense

भवन्ती Pat, (in gram) वर्तमानम्, (in gram)

तुह the p. time वर्तमानकालः Kās, WP, सद्यस्कावः

MW , साम्प्रतकालः Sankhyak , अद्यत्वं Pat , तदालम्ब

Mn 7, MBh 2f, 5.7, R 5.76.16 & 90.1 , भवन्तः L , भवन्तिः

(?) m Un 3.50 ' the p. year ' (one of the names given

to the single years of a period of five years) इदावत्सरः

इद्वत्सरः, इद्वत्सरः relating to the p. वर्तमानिक

Sank standing p. before the eyes उपाक-पक्षरा RV 8.6.25

the state of being p. in front साम्मुख्यम् Sāh (in gram)

a technical term for the termination of the p. tense लट् लृट्

thought of an immediately p. चिन्तोपनत Kathas 18.329,

चिन्तितापास्थित

116 & 146 when I was p. सतो मे .

to become present सानिध्यम् (with कृ) to be p.

उपस्था उपतिष्ठति, उपतिष्ठते (A if no object follows

) Pan 1.3.26 , अवस्था A MBh, Yājñ 1.272, etc , स्था

cl 1 तिष्ठति, तिष्ठते AV, etc , वृत् cl 1 वर्तते (rarely

वर्तति) MBh, etc , सानिध्या or pass सानिध्यते, सानिधीयते

Kāv, Kathās, etc , सानिध्यम् (with कृ) , अस्त cl 2 आसी

rarely A , आस्त cl 2 आस्ते (and आस्ते AV 11.8.32,

etc) , आभू आभवति , उपपद् उपपद्यते

(rarely) उपपद्यति Lāty , उपे उपेति

RPrat, R,

प्राप प्राप्नोति

AV , ऋक्ष cl 1 ऋक्षति RV , रिक्षा

वितष्ठते

MBh , साम्मिळ् साम्मिलति, साम्मिलते

Kathas .

to be present at उपास उपास्ते in 3.104, MBh 14

पर्युपास पर्युपास्ते

MBh to be p. at hand सम्प्रवृत्

सम्प्रवर्तते

MW to be p. for help उपप्रभू - SBh 12.4.2.^t

10.4.2 to be p. in सानिधा सानिधत्ते Das , निम्यक्ष

निम्यक्षते

(loc) R 10.96.5 .

to make visibly present before the eyes साक्षात्कृ

साक्षात्करोति

Kathās, Sah .

present (to a king or superior) nI उपहारः

Mph, Megh, Kathās, etc, उपहारकः

BhP, Kathās

— उपायनम MBh, BhP, Sak, etc — प्राभृतम Kathās, Pājat

प्राभृतः Divyāv, प्राभृतकम Mālav, पारभृतम w —

उपप्रदानम VP, Pāncat, Kathās, etc, उपदा, उपदानम,

उपदानकम् L, सम्प्रदानम् KaushUp, MBh, etc, दायः

MBh, R, etc, अनुदयम् RV 6.20.21, प्रदयः MBh, R,

प्रदायम् MBh, प्रदायितम् Kum, ~~प्रदि~~ m Pāṇ 3.3.92, Sch

— अर्थदानम् MBh, उपादानम् L — परिग्रहः MBh, Kāv, etc,

(esp. a donation to a Brāhman at suitable periods) प्रतिग्रहः

Yājñ, MBh, etc, ग्राह्यम् BE — ^{११}दाकनम् Rājāt 6.166,

Śatr 14, KātyŚr, Sch .

II (usual in some districts of India) अभ्यार्हितपशु

m Pāṇ 6.3.10, Sch v.1., अभ्यार्हितपशु — उपचारः —

११ काशालिका Kathās — लम्बा, लम्बा L —

दृष्टवर्मः Divyêr — परीन्दनम् Vajraceh —

प्रदेशनम् L — प्रमुखम् Pratap — मैनम्

RV — रत्नम् RV, AV, SB — गैतकम् Bhogpr

— लम्बा Nrlak — सैदशः L .

any present to Brāhmans instead of a cow धेनु

f (mostly ifc where it also forms diminutives) any val-

uable p. made to Brāhmans ब्रह्मरत्नम् R as a p. प्रतिग्रहः

(instr) ¹ the bringing no p. रिक्तपाणि Apast, 13h,

etc the complimentary p. of flowers sweetmeats etc offered

to Brahmins on svartivācana occasions स्वस्तिवाचनम्,

स्वस्तिवाचनम्

स्वस्तिवाचनम्, Yājñ, MBh, Kāv a daily p. (con-

sisting of fruit, flowers etc and offered to a king)

प्रतिभागः Mn 8.307 fetching the nuptial p. हरणहारिकम्

हरणहारिका, हरणाहरणम् MBh the giver of a nuptial

p. शुक्लदः Mn, Yājñ, MBh giving a p. उपदा VS 30.9

a great p. (of food etc) महाप्रसादः Matsyas not through

a p. अदत्तया ind RV 5.49.3 a nuptial p. सुदायः L off-

ered as a p. उपायनीकृत mfn Kāthās, उपदीकृत mfn Śis

a p. consisting is a sword गुणोत्कर्षः Gal a p. given with

a (selfish) purpose अर्थदानम् Hcat a p. made from

affection प्रीतिदानम् Ragh, प्रीतिदायः MBh, R, Rājat a p.

made from love प्रीतिदानम् Ragh, प्रीतिदायः MBh, R, Rājat

the p. made to a wife on the occassion of the Punyaka

ceremony पुण्यकम् Hariv a p. made to the bridegroom by

the Bride's father in giving her away वरदक्षिणा MW a p.

of honour अर्हणम् MBh 1.130, BhP a p. of 100 cows sent t

a Brāhman गोशतम् W p. of protection from danger

ननारक्षणा

Mn 4.247, etc a p. to a Brahman

householder ^{११९} ननारक्षिकम् a p. to a religious teacherगुरुदानम् a p. to a superior उपग्राहः MBh 2.1898,उपग्राहम् L the p. to be given to the father-in-law for his daughter before marriage कुरुकुम् L a p.to the officiating priest (consisting originally of a cow)रक्षणा RV, etc received as a p. प्रतिग्रहप्राप्त mfn Kathasrelating to a p. पारभृतीय mfn a respectful p. आभिहारिकम्,^{११} कौशलीL , (made to a king) ^{११} उपद्विकनम् L .

bestowing rich presents (esp. on Brah̄mans at a sac-

rifice) भूरिदक्षिण mfn MBh a degraded Brah̄man who rece-

ives p. from Sudras अग्रदानिन् m Brah̄mavP the giving

and receiving of p. मयदन्ति f RV, मयदन्ति giving sacri-

ficial p. दक्षिणावन्त mfn RV (Indra 3.6.9) AV 18 having

p. दक्षिण mf(आ)n Mn, Rajat living by p. आपहारिन्

mfn (प्रतिग्रहेण जीवति) not ~~bringing~~ bringing in a daksh-

ina or p. to the priest अदाक्षिण mfn RV 10.61.10, etc

not giving a dakshina or p. to the priest अदाक्षिण mfn

RV 10.61.10, etc one who is able to give p. to man-

बहुप्रतिग्राह्य mfn Baudh one whose wealth consists only in

p. प्रतिग्रहण mfn Pāṇcat (prob) the p. distributed at

the ceremony of cutting the ~~umbilical~~ umbilical cord

वर्धपकः

वर्धपनम्, X p. made to a bride at her marriage by her

father and friends यौतकम् Yājñ, MBh, Rājat p. of

cakes (to be eaten during a religious feast) व्रतोपायनम्

MM, वायन p. of sweetmeats etc (forming part of an off-

ering to a deity or prepared on festive occasions, such as

marriages etc) वायनम्, वायनकम्, ' various p. ' (H.

of Ch of Psarv) ज्ञानादानानि n pl with rich p. भूरिदक्षिणम्

ind MBh .

to give ~~tax~~ a present to प्रतिपद caus प्रतिपादयति

Kaus, Mn, MBh, etc to honour i.e p. with प्रपूज प्रपूजयति

(instr) ऋcat to make a p. of प्राभृतीकृ

Kathās to make a p. of for Brahman द्विजातिस्तृ(acc) .

Rājat 5.120 to make p. रनिधा caus रनिधापयतिBhP to

offer as a p. उपायनीकृ Das .

presentation (esp. of an offering in the fire) n

प्रदानम्

TS, etc — (of anything promised to a god or

Brahman with suitable ceremonies) उत्सर्गः — समुदत्तारः

MBh, Hariv — यागः Hcat .

presentation of a respectful offering अर्घदानम्

pl. of grain etc to all creatures बलिदानम् Cat p. of

one's self आत्मनिर्वादनम्

presented adj उपहृत — निवेदित MBh, R, Kathās,

etc — उपनीत — प्रतिपादित MBh, Hariṣ, R — उपपादित

— प्रत्त TS, etc — प्रयत RV, etc — उद्यत RV, AV,

MBh, R, BhP, etc, समुद्यत R, MarkP, दत्त RV, f 8.10, AV

etc, प्रत्युद्यत BhP — (as food) परिविष्ट KātyŚr —

उत्सृष्ट — उत्त BhP — निदर्शित Rājāt, निशित RV —

परीन्दित Vajracch — रात RV, etc (often ifc) —

समुपोट Mn 6.41 .

one to whom the offering is presented रातहव्य

RV, SankhSr one who has p. प्रत्तवत् W opened i.e. p. विवृत

BhP p. by the Rishis (to the gods said of the Soma) ^{ऋषिषाणः} ~~ऋषिषाणः~~

RV 9.86.4 p. out by Babhru (as Soma) बभ्रुव्यूत RV, भ्रुव्यूत

p. to प्रतिपन्न (loc) Apast p. with प्रतिपूजित (instr

Mn, MBh, etc , सम्भावित (instr) BhP , संविभक्त (instr

MBh p. with the choice of a boon वरदत्त R property p.

to a female by her relations and friends at the time of her

marriage, and constituting part of her peculiar property

प्रीतिदत्तम् (?) MW valuables p. to a female by her

relations and friends at the time of her marriage and con-

tituting part of her peculiar property प्रीतिदत्तम् (?)

RV to whom the strong (i.e. Soma) is p. (Indra) वृषप्रभर्मन्

RV .

to be presented उपहर्तव्य , उपहरणीय Mālatīm,

Kathās , उपहार्य BhP , (especially to a king) आभिहारिक

— निवेद्य MBh, Rājat, Hcat , प्रदातव्य Mn, MBh, etc ,

प्रदेय f(आ) (with dat sometimes in comp with the

recipient) Mn, MBh, etc , देय , परिवर्णव्य (Kull)

पवित्र्य

(MW) .

to be presented with anything संविभाज्य Pajat .

presenter n प्रदातृ m Car. संप्रदायः SarngP, (of

posion) विषप्रदातृ m .

one who presents उपहृति mfn Mn 5.51 , प्रयन्तृ

mfn RV one who willingly p. offerings शतहविस् ,

शतहव्य mfn RV .

presentiment n पूर्वान्विति f RV .

presenting adj उपहारिन्-निवेदिन् Bhp — प्रदायक

MBh, R, etc, प्रदायकतम् Kull, प्रदायिन् an, MBh, etc, सँदाय

(in गोसँदाय), सँदायिन् Subh, दाय Pan 3.1.139.
निष्पिध्वन्

141 — ~~निष्पि~~ (f (वरी) RV .

not presenting अनुपस्थापयत्.

presenting oblation of milk (to the gods) क्षीरजामिन

SBr 1.6.4.14 p. oblations (to the gods said of Agni)

इव्यशति RV p. the Vrata milk व्रतप्रद Br, SrS p.

to प्रातिपादके f(इका) (loc) MBh p. with cattle

गोदा RV .

intending to present with a horse अश्वदाय

Pan 3.3.12, Kas intending to p. with cattle गोदाय

Pan 3.3.12, Kas intending to p. with cows गोदाय

Pan 3.3.12, Kas .

as if not being present अविद्यमानवत् ind Pān 3.1.3,

Comm, 8.1.72 .

presenting n सम्पादनम् Mn, MBh, Kav, etc, उपप्रदानम्

VP, Pāncat, Kathās, etc — समर्पणम् R, Kathās, BhP —

उपपादनम् — उद्धरणम् KātyŚr 4.1.10 — नीति f Pān

5.3.77 — प्रभर्जन n RV — प्रयोगः Hariv — सनः BhP .

being present अनुष्ठि f ŚBr, etc the not being p.

अविद्यमानता

Comm on Nyāyad, अविद्यमानतम् Comm on

BrArUp .

presenting flowers आयोगः L p. libations to Yama

on the 14th day of the dark half of the month Āsvina

अमृतपणम् MW p. to प्रतिपादनम् loc or comp) MBh, Kāv,

etc p. victims उपहरणम् p. water to deceased relatives

जलक्रिया

R 1f, BhP 6.16.16 .

wishing to present उपनिनीषु ĀpŚr, Sch .

presently मुहूर्तेन ind — साम्प्रतम् ind MBh, etc —

अनुष्ठु, अनुष्ठुया — अभीक्षणम् .

रक्षा

संरक्षणम्

preservation n ~~अनुष्ठु~~ Mn, MBh, etc, ~~अनुष्ठुया~~ In,

आरक्षः

MBh, etc ~~अभीक्षणम्~~ Mn, R, etc, प्रतिरक्षा - गोपनम्

AV 12.4.10, MBh, 6.13, प्रगोपनम् w — अवनम् Nir,

BhP, etc — परित्राणम् Mn, MBh, etc — यम् L — व्योमन्

m TS, रक्षण Sch .

a ceremony performed for preservation रक्षणम्

MarkP for the p. of life प्राणरक्षणार्थम्, प्राणरक्षणार्थम्

ind Mn, MBh only as much as is required for seed i.e.

for the p. of a family बीजमात्रम् MBh, R, Pāṇcat p. of

रक्षणम् (gen, loc or comp) Mn, MBh, etc p. of a

Brahman ब्राह्मणाभ्युपपत्तिः in 8.112 p. of life प्राणरक्षणम्.

प्राणरक्षा , जीवाधानम् , स्थापनम् Susr, Car

p. of the person तनूकथ RV 8.86.1 p. of the univer

se विश्वधरणम् Rajat , विश्वधा g कृत्रादि

the p. of the Veda (as a duty of the Brāhmanical class)

वेदरक्षणम् W , (by the Brāhmanical caste) वेदगुप्ति

f W .

any preservative रक्षा BhP, Susr anything worn

as a p. रक्षिका L a lamp brilliant with gems used as a

p. (against evil spirits etc) रक्षारत्नदीपः Kathās

mustard as a p. (against evil spirits etc) रक्षारक्षपः

Rajat .

preserve vb I संरक्ष संरक्षति, संरक्षते Mn, MBh,

etc, अभिरक्ष अभिरक्षति, अभिरक्षते RV, etc, प्रतिरक्ष

प्रतिरक्षति AV, MBh — गोपाय Nom गोपायति RV 6.74.

4 & 10.154.4, VS, AV, etc, गोपाय caus गोपाययति MBh

3.10835, गोपय caus from गुप् or Nom गोपयति, गोपयते

Sāṅkhśr, MBh, BhP — धृ cl 1 धरति, धरते (Dhātup 22.3)

more commonly धृ caus धारयति, धारयते FV, etc, संधृ

संधारयति, संधारयते MBh, R, BhP, विधृ caus विधारयति

(rarely विधारयते) BhP, निधृ caus निधारयति

BhP — ^{११}त्रै cl 1 आयते, संत्रे ^{११}MBh — पा cl 2 (Phatup

24.48) पाति, अनुपा caus अनुपाकयति, अनुपाकयते

II आधा, आधत्ते — ^{उद्धृते} cl 1 AV 8.1.2,

17 — दा cl 3 दत्ते PV, AV, VS — निधा caus निधापयति

car, निधा निदधाति, निधत्ते — पृ caus पारयति

Ø (ep. and m c also पारयते) PV, etc — यत cl 1 यतते

in, MBh, Kav, etc — वस caus वासयति SBr — स्था caus

स्थापयति, स्थापयते MBh, Hariv — स्पृ caus स्पाययति

III कड caus कडयति Dhātup 32.41—गुड cl 6

गुडति Dhātup 28.77 .

difficult to preserve असुरक्ष mf(आ)n Kir 2.39

to p. b dy धु (with or scil आत्मानम्, जीवितम्,

प्राणम्, देहम्, शरीरम् etc) MBh, Kāv, etc to p. for one's ~~xx~~

self निधा निधन्त to p. from रक्ष cl 1 (Dhātup 17.

6) रक्षति (Ved also रक्षते) (abl) RV, etc , गुप्

(abl) RV 7.109.9, AV, etc , संतृ caus संतारयति (abl)

Mn, Th, etc , परिह परिहरति , परिहरेत् (abl) ChUp,

— अवस्यु (abl) RV to p. soul व्यु (with or sci¹)

आत्मानम्, जीवितम्, प्राणम्, देहम्, इत्यम्

) MBh, Kav, etc .

to cause to be preserved निधा caus निधापयति

Mn 8.30 .

to wish to preserve पश्यि desid पश्यिष्यति MBh .

preserve n मृगयार व्यम् Kam .

preserved adj रक्षित RV, etc, संरक्षित Mn, Ph,

etc, अभिरक्षित, आरक्षा L - गुप्त AV, etc, गोपित

MBh 1.3, गोपायित L - विद्यूत BHP - परित्रात Kav, Pur

पात L .

long preserved (food) विररथ W, विरस्थायिन,

Bhpr 5.27.3, विर रश्मि त म 5.25, सुस्र, विरोषित MarkP

34.57 ' one who has p. the Veda ' (N. of Krishna (a son

of Prasara)) वैदगुप्त BhP the ~~owner~~ owner of a p. pastur

निर्वीजभर्तृ m Yājñ a place where plate etc is p. 30.31;

राजतं Rajat hf, 7, Kathās 43.30, 75.30/p. in the heart

चित्तापति Naish 9.31 the remaining (i.e. p.) Graha

which having been drawn in the morning is not offered till

evening चतुः SBr, Vait self p. स्वगुप्त W well p.

संगुप्त MBh, संगुप्त हीत W.

to be preserved संरक्षित MBh, आरक्ष्य R,

गोपनीय Nāḍipr, गोप्तव्य MBh 12.3449, गोप्य

(Pan 3.1.114, Kas) MBh 12.1481, परिदार्य Hariv,

परिपाकनीय Kad, परिपात्य MBh, R, etc, पानीय W,

निर्गम्य Hariv, Car, etc, सतनीय Sarvad.

difficult to be preserved दूरक्ष्य Tricch 4. $\frac{19}{20}$,

दुरुपाकन MBh 13.1929 easy to be p. सुरक्ष्य MBh to

be completely p. परिरक्षणीय Pañc, Prasannar to be p. from

रक्षणीय (abl) MBh, Kav, etc.

preserver n गुप्तकः W — भर्तृ m RV, etc — अवन्

Dharmas' — अवस्पृष्ट m RV 2.23.8 .

one who preserves अभिरक्षितृ Mn 7.35 , गोप्तृ mf (श्री

ŚBr, Gobh, MBh 13) n (g याजकादि Gaṇas 99) AV, TS 6,

TBr, ŚBr, ĀsvGr, etc , गोपितृ mfn (g सारण्यादि vl) L,

वासयितृ m MBh 4.420 the preserver of a family वसुगोप्तृ

m MBh ' p. of Pināka ' (N. of Śiva) पिनाकगोप्तृ m MBh

a p. of Soma सोमपातः MW ' p. of the universe ' (N. of

Vishnu विश्वगोप्तृ m Hariv a p. ^{of} ~~so~~ wealth वसवानः

(also with वसु) RV two men whose business is to p.

the wheels of a carriage from damage गोपतरी m du MBh 7.

1627 ' venom p. ' (N. of a goddess who protects men from

snakes) ~~वि~~ विषधात्री L .

